

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 90. ÉVFOLYAMA

TARTALOM

<i>Keresztesi Béla</i> : Az erdészet az Országos Mezőgazdasági Kiállításon	345
<i>Kollányi Antal</i> : A fejlesztési határozat végrehajtása a volt pestvidéki erdőgazdaságnál.	359
<i>Orth Pál</i> : A délzalai erdőgazdaság erdőfejlesztési kérdései.	364
<i>Gyarmati Béla és Jándi György</i> : Faanyagvédelem	367
<i>Józsa György</i> : Fatakarékosság a MÁV-nál	371
<i>Benedek Attila</i> : A termelési érték emelésének egyes kérdései	375
<i>Kossow József</i> : Csereseink átalakításának kérdései	379
Címkép : <i>Az erdészet csarnoka az Országos Mezőgazdasági Kiállításon</i>	
Hátlapon : <i>A MÁVAG új szerkocsis kisvasúti mozdonya a lillafüredi vasút Mélyvölgy-i hidján</i> (a „Magyar erdészet tíz éve“ fényképpályázat második szakaszában első díjat nyert kép, Michalovszky István felvétele).	

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Бела Керестеш</i> : Лесное хозяйство на Государственной Сельскохозяйственной Выставке	345
<i>Антал Коллани</i> : Исполнение решения о развитии лесного хозяйства в бывшем Пештвидекском лѣсхозе	359
<i>Пал Орм</i> : Вопросы развития лесного хозяйства в Делзалайском лѣсхозе...	364
<i>Бела Дьармати и Дердь Янди</i> : Охрана древесных материалов	367
<i>Дердь Йожа</i> : Экономия древесины при ремонте подвижного состава узкоколейных железных дорог.....	371
<i>Аттила Бенедек</i> : Некоторые вопросы повышения ценности производства...	375
<i>Йожеф Косов</i> : Вопросы преобразования дубовых австрийских насаждений..	379

На первой странице обложки: *Павильон лесного хозяйства на Государственной Сельскохозяйственной Выставке*

На последней странице обложки: *Новый узкоколейный паравоз с тендером выпуска завода МАВАГ — на Мейвелдском мосту Лиллафюредской узкоколейной железной дороги.* (Во втором этапе конкурса „Десять лет венгерского лесного хозяйства“ картине была присуждена премия второй степени. Снимок Иштвана Михаловского)

Az erdészet az Országos Mezőgazdasági Kiállításon

K E R E S Z T E S I B É L A

az országos erdészeti főigazgató helyettese

Az Országos Mezőgazdasági Kiállítás bemutatja azokat az eredményeket, amelyeket a mezőgazdaság és a vele összefüggő népgazdasági ágazatok a mezőgazdaság fejlesztéséről szóló 1953. évi párt- és kormányhatározatban előírt feladatok megvalósításában pártunk irányításával és vezetésével elértek. Megmutatja milyen eredményesen dolgoznak a Központi Vezetőség 1955. június 8-i határozatának végrehajtásáért a falusi párt- és állami szervek, a falu dolgozói. Meggyőzően bizonyítja, hogy csakis a termelőszövetkezetekben, a nagyüzemi gazdaságokban lehet alkalmazni a gépeket, a legfejlettebb termelési módszereket, csakis a termelőszövetkezetekben lehet gyorsan növelni a termésátlagokat, s ennek segítségével emelni a paraszti munka jövedelmezőségét, javítani a város élelmiszerellátását.

A mezőgazdasággal összefüggő népgazdasági ágazatok között a kiállításon bemutatja eredményeit az erdészet is. A mezőgazdaság fejlesztésével egyidőben a minisztertanács elrendelte az erdőgazdasági termelés nagyarányú fellendítését is. Az első ötéves tervet sikerrel teljesítő állami erdőgazdaságok elé az erdőgazdaság fejlesztéséről szóló 1954. évi kormányhatározat az átmeneti évre és a második ötéves terv idejére célul tűzte ki az erdőgazdálkodás általános felvirágoztatását, nagyobb mennyiségű, jobb minőségű és olcsóbb fa, valamint egyéb erdei termék termelését a lakosság és a népgazdaság számára. Az erdőgazdálkodás fejlesztése mellett az Országos Erdészeti Főigazgatóság különös gondot fordít az elsődleges fafeldolgozó ipar — a fűrész- és lemezipar — fejlesztésére. A meglévő, gyenge felszerelésű, zsúfolt, drágán és pazarlással dolgozó üzemek korszerűsítésével biztosítja, hogy az erdőgazdaságokban termelt faanyagból a fűrész- és lemezüzemek egyre több fűrészárut és lemezipari terméket készítsenek.

Az Országos Mezőgazdasági Kiállítás erdészeti bemutatója számot ad az első ötéves terv eredményeiről, az erdőgazdasági termelés fejlesztéséről szóló kormányhatározat végrehajtásáról, megmutatja, hogy az erdőgazdaságok s a fűrész- és lemezipari vállalatok elért eredményeikkel miként támogatják a mezőgazdaság fejlesztésére vonatkozó párt- és kormányhatározatok végrehajtását.

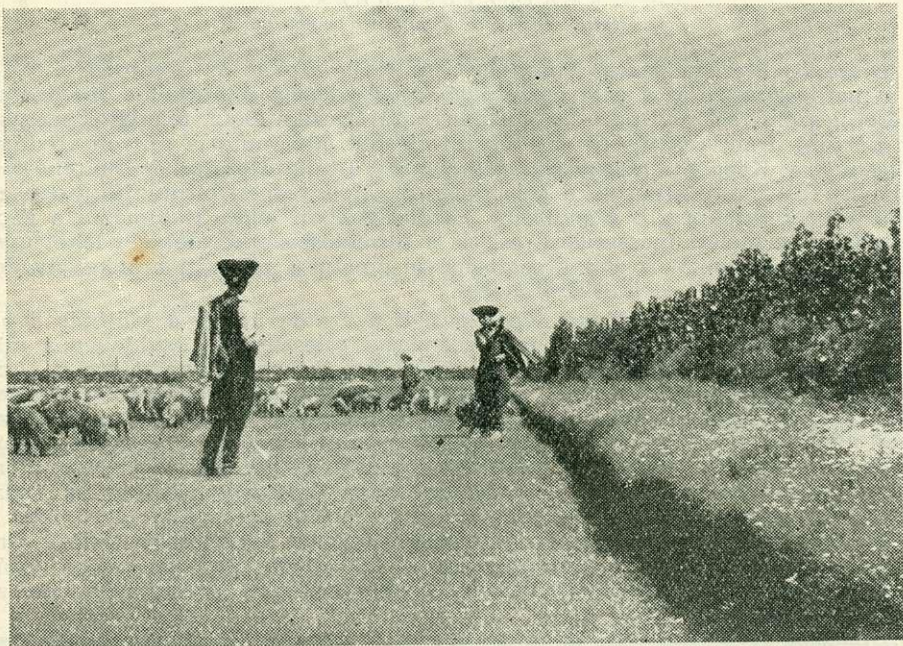
A kiállításon az erdészet egy pavilonban kapott helyet a szőlő-, gyümölcs- és zöldségtermeléssel. A közös pavilon előtt helyezkedik el az erdészet szabadtéri bemutató területe.

ELŐCSARNOK

A kiállítási pavilon előcsarnoka a termelőszövetkezetek, állami gazdaságok, kísérleti- és tangazdaságok, legeltetési bizottságok, városok és községek, közutak, vasutak, vízügyi igazgatóságok és egyénileg gazdálkodó dolgozó parasztok fásításait tárja elénk. A felszabadulás után 1950. őszén kezdődött meg a tervszerű fásítás. A fásítók részére kezdetben a megyei tanácsok, majd az erdőtelepítő állomások, 1954-től kezdődően pedig az erdőgazdaságok készítették el a fásítási terveket, adtak szaktanácsot a telepítéshez és biztosították a szükséges facsemetét, suhángot. Az első ötéves terv alatt a fásítók 53,606 ha új fásítást létesítettek; 249 millió facsemetét és 14 millió suhángot ültettek el. A létesített fásításoknak mintegy 1 százaléka védőerdőövezet, 23 százaléka mezővédő és legelővédő erdősáv, 33 százaléka erdő, 3 százaléka facsoport és 40 százaléka fásor. A fásítások megmaradása évről évre javult: 1951/52-ben 50 százaléka, 1952/53-ban 65 százaléka és 1953/54-ben 73 százaléka volt. Az erdőgazdaságok jól felkészültek az 1955/56. évi fásításokhoz is. A fásítókkal történt megállapodás és helyszíni tárgyalás alapján folyamatosan készítik a fásítási terveket. Az erdőgazdasági csemetekertek az őszi és tavaszi fásításokhoz mintegy 50 millió akác, 30 millió nyár, 100 millió egyéb lomb és fenyő csemetét és 2 millió suhángot termelnek. Az erdőgazdaság fejlesztésének első éve a fásítás terén kimagasló eredményt hozott: egy év alatt csaknem annyi csemetét bocsátanak az erdőgazdaságok a fási-

tók rendelkezésére, mint az egész ötéves terv alatt. Különösen nagy a felfutás a gyorsannövő fajokban, az akácban és a nyárban.

A kiállításon résztvevő fásítók közül külön említést érdemelnek a szanki „Petőfi”, az albertirsai „Dimitrov” termelőszövetkezet; a csorvai, a jakabszállási, a hajdúnánási legeltetési bizottság; a balatonnagyberek, a mezőhegyesi állami gazdaság; a Sopronhorpácsi Kutató Intézet, a kecskeméti útfenntartó vállalat, a debreceni MÁV pályafenntartás és a szegedi vízügyi igazgatóság.

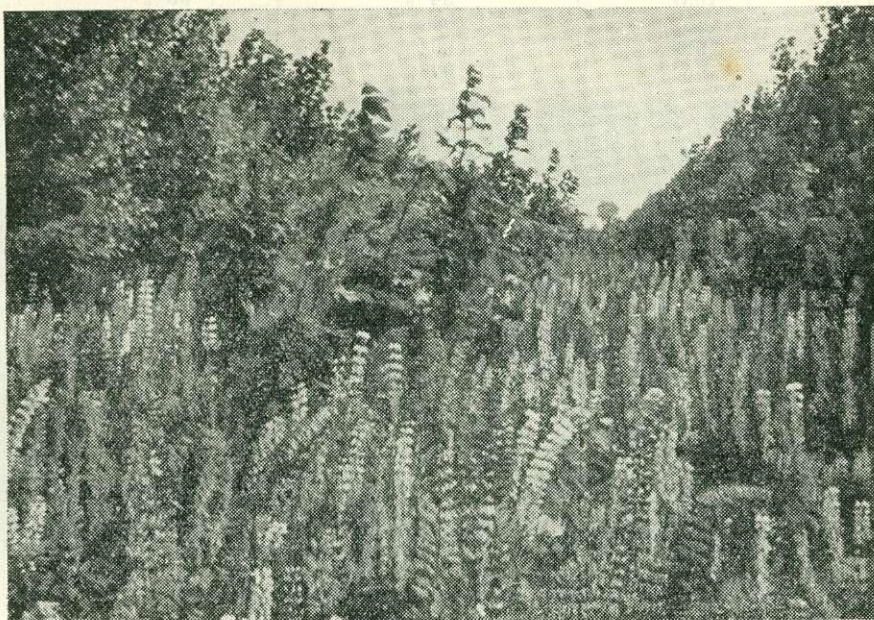
A balmazújvárosi legeltetési társulat legelővédő fásítását árok védi a legelő állattól

A szanki „Petőfi” termelőszövetkezet 1953-ban mezőgazdasági művelésre nem alkalmas területen szovjet facsemete ültetőgéppel 35 ha akác- és nyárerdőt telepített. A telepítést gondosan ápolja. Ebben az évben már az első tisztítást is elvégzi. Az albertirsai „Dimitrov” termelőszövetkezet több kilométer hosszú mezővédő erdősávot telepített gabonaföldjei védelmére. A csorvai legeltetési bizottság Kádár Németh Márk fásítási felelős irányítása mellett a legelők és a legeltetési szakaszok határain a fűhozam növelése érdekében 1951. óta összesen 19 ha-t kitevő védőerdősávot telepített. A jakabszállási legeltetési bizottság 72 ha-on géppel telepített erdejében gondos ápolással 95 százalékos megmaradást ért el. A hajdúnánási legeltetési bizottság 1952 óta 98 ha-on erdősített. A három évvel ezelőtt $1,5 \times 1,5$ m-es hálózatra ültetett nyárfákat ebben az évben már ritkítani kellett. A ritkításnál kivágott törzseket építkezéshez használták fel gulyakunyhók tetőfájaként. A hajdúnánásiak 3 ha-os csemetekertjükben maguk termelik a facsemetét is. A balatonnagyberek állami gazdaság 1952 óta összesen 205 ha-on telepített védőerdősávokat. A mezőhegyesi állami gazdaság, amelynek a területén az első akác mezővédősávokat még a szabadságharc előtt — 1830—1848 között — létesítettek, 1951 óta 262 ha erdősávot telepített. Az évszázados tapasztalatot felhasználva szakszerű ültetéssel és gondos ápolással a gazdaság szép erdősávokat nevelt; a nyár és az akác a négyéves sávokban már eléri a 10 m magasságot. Ezeknek a sávoknak a védelmében már 6000 ha-on bővebben fizet a gabona és gazdagabb termést ígér a kukorica. A Sopronhorpácsi Kutató Intézet 1952 óta 9 km hosszúságú — különböző összetételű és szerkezetű — erdősávot telepített. A telepítéssel egyidőben a sorközöket évelő csillagfűrttel vetette be (kat. holdanként 15 kg vetőmagot számítva). A sűrű, dúsan növe, korán fejlődő csillagfűrt a talajt erősen

beárnyékolja, a gyomnövényeket fejlődésükben erőteljesen elnyomja; segítségével az erdősávok csemetesorközei kapa alkalmazása nélkül gyomtalaníthatók. A csemeték a csillagfürt között erőteljesebben növekednek. A *kecskeméti útfenntartó vállalat*, a *debreceni MÁV pályafenntartás* és a többi út- és vasútfásító jó munkáját tanúsítja az 1950 óta az utak mentén telepített csaknem 10 000 km fasor, valamint a vasutak mentén létesített 3400 km hosszú fasor és hófogó erdősáv. A fásítások végrehajtásában mindenütt résztvettek az ország leglelkesebb fásítói, az úttörők és a DISZ fiatalok. Ők az elültetett fák leghatékonyabb megvédelmezői is. Öröködnék azon, hogy az a sokmillió forint, amit a nép állama évente faültetésre áldoz, kárba ne menjen.

BELSŐ CSARNOK

A *belső csarnokban* az ország legkiválóbb erdőgazdaságai, fűrész-, lemezipari és egyéb erdészeti vállalatai, valamint az erdészeti tudományos kutatóintézetek mutatják be eredményeiket, az eredményeket elért kiváló dolgozók munkamódszereit, az erdőgazdasági és faipari termelés legfejlettebb, legkorszerűbb eljárásait.

Évelő csillagfürt védi a sopronhorpácsi erdősáv sorközeit

ERDŐGAZDASÁG

Az állami erdőgazdaságok több mint egy millió ha fatermelésre szolgáló területnek 28,0 százalékát a tölgy, 20,3 százalékát cser, 15,3 százalékát az akác, 11,1 százalékát a gyertyán, 8,7 százalékát a bükk, 6,5 százalékát a fenyő és 3,1 százalékát a nyár foglalja el. A több mint egy millió ha erdőterületen 35 állami erdőgazdaság irányításával 238 erdészeti gazdálkodik. A fátlan alföldi vidékek erdőgazdaságainak legfőbb feladata az erdőtelepítés, fásítás (erdőtelepítő gazdaságok); a számottevő mértékben rontott erdőkkel borított dombvidékek erdőgazdaságainak az erdőművelés — erdőápolás, erdőfelújítás — (erdőművelő gazdaságok); az erdős hegyvidék erdőgazdaságainak a fakitermelés (erdőhasználó gazdaságok). Az erdőgazdaságokban és erdészeti vállalatokban 479 erdőmérnök, 145 erdőszaktudós és 2412 erdész dolgozik. Az erdőgazdaságok el vannak látva korszerű gépekkel: 263 benzinmotoros, 152 villanymotoros láncfűrészszel, 126 áramfejlesztő gépcsoporttal, 73 láncfalas és 217 egyéb traktorral és vontatóval, 526 pótkocsival, 499 gépvontatású mezőgazdasági munkagéppel, 564 motoros-, 322 gépi meghajtású és 695 fogatos vagy kézi meghajtású erdőművelési

géppel, 1100 különféle motoros mezőgazdasági, faipari és egyéb géppel és végül 475 műhelygéppel rendelkeznek.

Az első ötéves terv alatt az erdőgazdaságok a fakitermelésnél a kitermelt famennyiségen belül az iparifa és a tűzifa arányát a felszabadulás előtti 1:5-ről 1:2-re változtatták, ezzel anélkül, hogy a kitermelésre kerülő famennyiséget növelték volna, évenként mintegy 500 000 köbméterrel több iparifát termeltek az ipar és a mezőgazdaság számára. Erdőfelújítást és új erdőtelepítést 162 602 ha-on végeztek. Az erdőfelújítások és erdőtelepítések ápolása az ötéves terv első évétől kezdve minden évben javult. Az ápolások mértékének fokozásával növekedett a megmaradás.

Év	Elvégzett ápolás a szükséges ápolás százalékában	Megmaradás
1950	52%	48%
1951	54%	50%
1952	68%	65%
1953	88%	76%
1954	92%	81%

Tisztítást 205 000 ha fiatalosban végeztek. Ez a terület megfelel a fakitermelésre szolgáló terület tisztítási kötelezettség alá eső részének. Az ötéves terv utolsó évében a részes tisztításokról teljes egészében áttértek a pénzes tisztításra.

*Gondosan védett utcafásítás
Kisteleken*

*Négy éves óriásnyár egy mező-
hegyesi erdősávban*

Az erdőgazdaságok közül a legjobb erdőtelepítő gazdaság — a Hajdúsági erdőgazdaság —, a legjobb erdőművelő gazdaság — a Szombathelyi erdőgazdaság —, a legjobb erdőhasználó gazdaság — a Magasbakonyi erdőgazdaság —, a legjobb gépesített erdőgazdaság — a Keletbükki erdőgazdaság —, a felszabadulási verseny győztese — a Börzsönyi erdőgazdaság, a MT. és a SZOT. vörös vándorzászlójával három ízben kitüntetett Sárvári erdőgazdaság és a Balatonfelvidéki erdőgazdaság a kiállítás résztvevője.

A *Hajdúsági erdőgazdaság* (Debrecen) erdőterülete 33 000 ha. Erdőtelepítésre és fásításra évenként 48 millió facsemetét termel. 1950 óta évenként átlagosan 2000 ha-on végez üzemi erdőtelepítést és 1954 óta évenként 2300 ha-on fásítást. Fásítói közül külön meg kell említenem a négy hajdú-várost, amelyek közül Hajdúnánás 140 ha, Hajdúböszörmény 63 ha, Balmazújváros 160 ha, Hajdúszoboszló pedig 180 ha legelőfásítást hajtott végre 100 százalékos sikerrel. Az erdőgazdaságnak 35 millió évi facsemetekapacitással — két nagyüzemű csemetekertje van: a derecskei 54 ha-os és az ebesi 103 ha-os. A derecskei csemetekertben Lesznyák József, Becsky László és Szegedi Mihály kezdeményezte 1952-ben üzemi méretben, a tölgycsemete gyökéralávágását. A gyökéralávágást erre a célra szerkesztett eketaligára szerelt U-alakú késsel végezték koratavasszal. Évenként megismétlődő gyökéralávágás segítségével alkalmassá tették a tölgycsemetéket 2—3 éves korban történő kiültetésre, aminek következtében sikerült áthidalni a gyenge makktermő évek következtében jelentkező csemetehiányt.

Akácnevelés a derecskei csemetekertben

A *Magasbakonyi erdőgazdaság* (Pápa) 1945/55. gazdasági éves iparifa termelési tervét 105 százalékra teljesítette; 1680 köbméter fát termelt terven felül az ipar számára. A mezőgazdaság számára az év folyamán 231 000 db hasított szőlőkarót, 40 000 l tárolásához elegendő hasított dongát, 62 családi ház építéséhez elegendő faragott és fűrészelt épületi faanyagot és 1800 db kerítésoszlopot adott. A termelési terv mennyiségi teljesítése mellett a gazdaság harcot folytat a pénzügyi eredmény megjavításáért. A gazdasági év végére célul tűzte egy millió forint eredményjavulás elérését részben a termelési érték növelésével, részben pedig az önköltség csökkentésével. Szoros kapcsolata van az erdőgazdaságnak a tudományos kutatómunkával; ugodi erdészete kísérleti erdészet, amelynek irányítását az ERTI-vel közösen látja el. Az ugodi kísérleti erdészetben a téli félévben fakitermelési kísérletet végeztek az iparifa kihozatal fokozása, a termelési érték növelése és az anyagtakarékosság szempontjait kielégítő kitermelési technológia megállapítása érdekében.

A kísérleti fakitermelésben az iparifa kihozatalát a terv és kontrol termelés tényleges 17 százalékaival szemben 58 százalékra emelték, és így egyetlen kísérleti parcellán 205 köbméterrel több iparifát termeltek a tervezettnél.

A *Keletbükki erdőgazdaság* (Miskolc) gépállomása 25 benzin- és villanymotoros fűrésszel, 12 láncfalpas és egyéb traktorral, TL—3-as csörlővel, 11 áramfejlesztő gépcsoporttal és 30 közelítő pótkocsival rendelkezik. A gazdaság a gazdasági év első három negyedében a motorfűrészekkel 17 561 köbméter fát termelt ki, a traktorokkal pedig a legnehezebb vágásterületekről közelítve ki a fát 25 786 m³/km közelítést végzett. A kitermelésnél a gépekkel 1589 munkanapot, a közelítésnél pedig 1000 fogatnapot takarított meg. Ezeket az eredményeket az előkészítő munkák jó elvégzésével, a kitermelés és közelítés szervezett lefolytatásával, állandó összetételű brigádok alkalmazásával és a gépek jól megszervezett munkahelyi karbantartásával érte el. Úttörő munkát végzett a motornélküli sodronyköteles közelítési módszerek hazai alkalmazása terén is.

A *Szombathelyi erdőgazdaság* kiváló eredményeket ér el a korábban elegendően telepített erdeifenyvesek átalakítása terén. 1951 óta 4000 hektáron végzett eredményes állományt kiegészítő alátelepítési bükkmakkrakással. Ezzel bükk-alsószintű erdeifenyő állományokat nevel, melyekben a bükk az erdeifenyő idősebb korában való

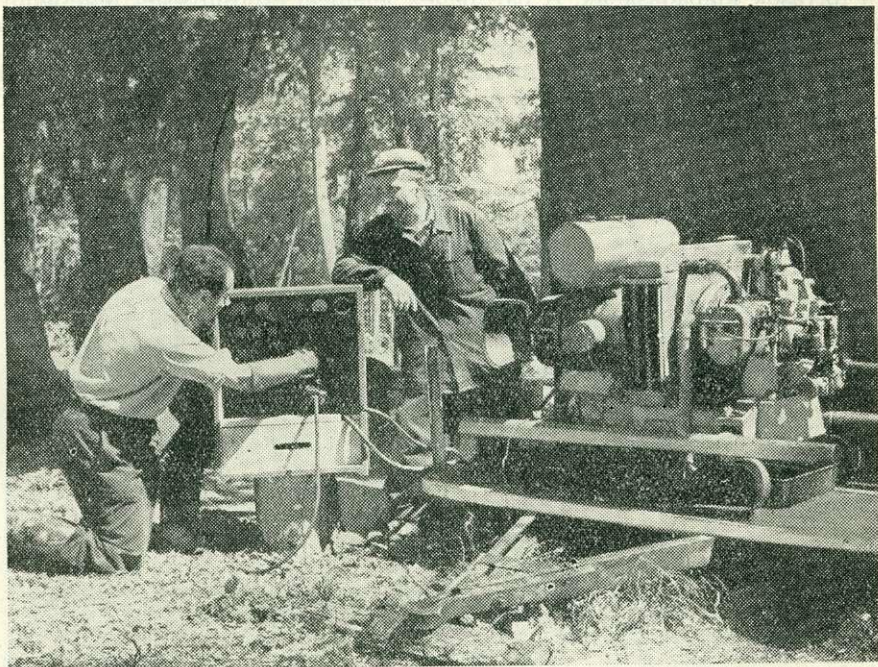

Nyárnevelés a derecskei csemetekertben

erősebb kiritkulása mellett is teljesen beárnyalja és gyommentesen tartja a talajt, nagyobb fatermést biztosít és a véghasználat után kedvező feltételeket nyújt a felújítás számára. Az ilyen alátelepítésekkel az erdőgazdaság az elmúlt idők sablonos erdőművelési eljárásainak káros következményeit hozza helyre. Az új erdőtelepítések-nél és erdőfelújításoknál már kezdettől fogva egyes állományokat nevel, biztosítva kezdettől fogva a jobb növekedését és szebb törzsalakképzését.

A *Börzsönyi erdőgazdaság* (Vác) a helyi párt- és tömegszervezetek támogatása mellett, a munkások, valamint műszaki és adminisztratív dolgozók együttes jó munkájával kiérdemelte a felszabadulási serleget. Az erdőgazdaság következetes küzdelmet folytat a gazdaságos termelésért. Eredményei különösen kiemelkedők a tisztítás terén. A gazdasági év elején az erdőgazdaságok a részes tisztításról az ún. pénzés tisztításra tértek át. A részes tisztításnál a tisztítás szakmai követelményei háttérbe szorultak; a munkás számára a főszempont az volt, hogy minél jobb minőségű, vastagabb és egyenesebb anyagot „tisztítson ki”, mert számítását a részében így találta meg job-

ban. A pénzes tisztítás bevezetése lehetővé tette, hogy a fiatal erdők jövő képét meghatározó tisztítási munkát szigorúan a szakmai előírásoknak megfelelően hajtsák végre. A borsönyiek megtalálták a módját annak, hogy a pénzes tisztítás a gazdasági eredményeket se befolyásolja kedvezőtlenebbül mint a részes munka. 860 ha tisztítandó területen a tisztítást aprószerfa — nőtt szőlőkaró, paradicsomkaró, gyümölcsfa-támrúd stb. — termeléssel kapcsolták össze. Az így tisztított területről terven felül 219 000 fm. gyümölcsfatámrudat, 29 600 db szőlőkarót, 17 600 db paradicsomkarót nyertek és összesen 91 667 forinttal több bevételt értek el.

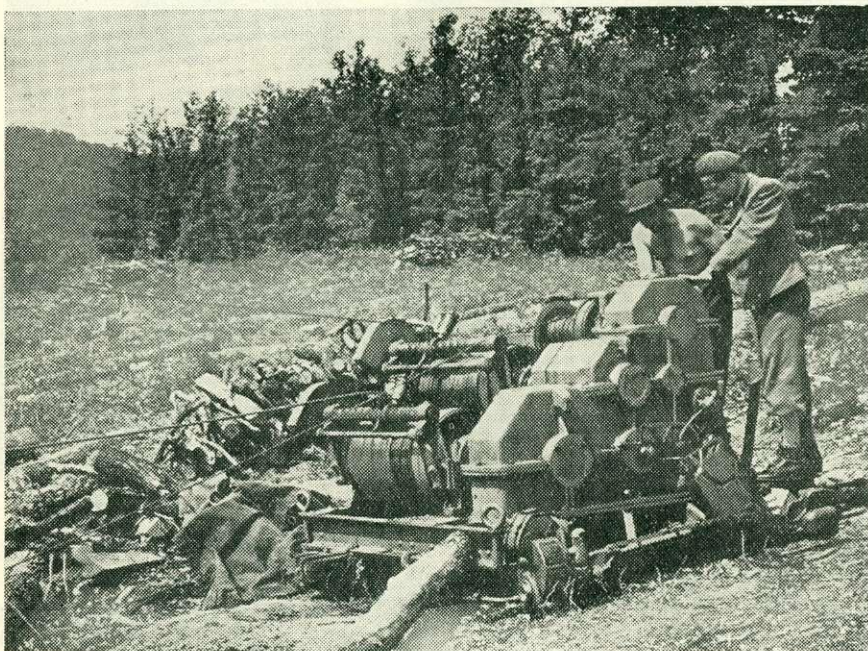

5 KVA-s áramfejlesztő gépcsoport a Keletbükkki erdőgazdaságban

A Sárvári erdőgazdaság dolgozói őrzői és továbbfejlesztői legjobb szakmai hagyományainknak. Folytatják a Sárváron mintegy 80 évvel ezelőtt kialakított gyertyános tölgygazdálkodást és úgynevezett átmeneti társulások kialakításával továbbfejlesztik azt; Sárvár e téren valamennyi erdőgazdaság számára élő iskola. Sárvár termőhelyeinek természetes erdőtípusa a gyertyános tölgyes. A gyertyános tölgyes olyan erdő, amelyben a tölgy kezdettől fogva élvezi a gyertyán védő-, támogató-, növekedést serkentő hatását. A vágásértett gyertyános tölgyes felső koronaszintjét 70—80 százalékban a tölgy, 20—30 százalékban a gyertyán alkotja. Második szintjét egészen jelentéktelen mennyiségű hárs mellett csaknem teljes egészében a gyertyán képezi. A kezdettől fogva a gyertyán támogatása mellett növekedett tölgyek ágztiszták, egészséges törzsűek, hatalmas koronával rendelkeznek. Az erdő talaja csupasz, gyepszint, cserjeszint hiányzik. A gyertyános tölgyes a talaj termőerejének fenntartása mellett 70—80 év alatt szolgáltat akkora fatömeget, amekkorát az elegyetlen tölgyes, vagy a gyertyánszintes tölgyes csak 100—110 esztendő alatt tud biztosítani. A múlt helytelen erdőgazdálkodása, a kíméletlen legeltetés, makkoltatás, a rendszertelen fahasználat (hamuzsír-főzés), az egykori szép gyertyános tölgyeseket tönkretette. Az erdőgazdaság a felszabadulás után komoly erőfeszítéseket tett a gyertyános tölgygazdálkodás elterjesztése érdekében; 5 év alatt 2150 hektáron végzett alátelepítést. Az alátelepítések mellett az elgyertyánosodott típusok átalakítására úgynevezett gyertyános nyáras átmeneti társulást alakított ki. Sikeres gyümölcsözteti a gyertyán előnyös tulajdonságait az akácosok fahozamájának növelése, talajának megjavítása érdekében gyertyános akácosok berendezésével. Az ilyen jellegű munkák során 5 év alatt 1850 hek-

tár területen végzett elegyítést. Az erdőgazdaság nehéz viszonyok között, rossz vízgazdálkodású, kavicsos, cserebogárpajorral erősen fertőzött talajon, elhagyott birka-legelőkön öt év alatt 840 hektár kiterjedésű kitűnő fejlődésű erdőt telepített. Új telepítéseit köztessel és Zetor traktorral vontatott kultivátorokkal ápolja.

A Balatonfelvidéki erdőgazdaság (Veszprém) egyik főfeladata a Balaton környékének fásítása. A felszabadulás előtti idők erdőpusztítása nem kímélte a Balaton környékét sem: ma a tó partjáról számított 3 km-es ún. üdülési övön belül is az erdőterület az összes területnek alig 9 százalékát teszi ki. Az erdőpusztítás növelte a tó körüli kopár területeket, szabaddá tette a szél útját, utat nyitott a termőtalaj lemosásának, a források kiapadásának. A partmellék jelenlegi erdősültségét feltétlenül emelni kell. Pótolni kell a kipusztított erdőket, a kopár hegyoldalakat, vízmosásokat fásítani kell, a part közelében fekvő vagy a partról látható oldalakban elterülő legelők kopárosodó vagy silányabb talajú részein facsoportokat, erdőfoltokat, ligeteket kell létesíteni, a Kis-Balaton természetvédelmi területét galéria erdővel kell körülvenni, a Somogyi parton védőerdővezetést kell létesíteni, a partmenti mezőgazdasági terüle-

A Keletbükki erdőgazdaság parasznyai erdészetében TL-3 csörlő közleltetésben dolgozik. — Bakó Gyula díjnyertes felvétele

teken mezővédőfásítást kell végezni, az országutak és a tóba ömlő patakok mentén fasorokat kell ültetni. A felszabadulás előtt csak a kiváltságosak villáinak védelmére telepítettek itt erdőt. Dolgozóink kellemes üdülésének biztosítására a Balatonfelvidéki erdőgazdaság Balatonkörnyéki Fásító Erdészete az egész balatonkörnyékre kiterjedő fásítási tervet dolgozott ki. Ennek alapján a második ötéves tervben 753 ha köves kopárt, 790 ha kopárcsodó legelőt erdősít be, 817 ha védőerdővezetést és 2509 ha mezővédő erdősávot telepít. Összesen 4869 ha új erdő és fásítás fogja javítani a balatonpart klímáját és biztosít még több üdülési alkalmat.

FŰRÉSZ- ÉS LEMEZIPAR

Az erdőgazdaságokban termelt gömbfa elsődleges feldolgozását fűrészárúvá, bányaszéldeszkká, parketta-léccé, parkettává, kinagyolt dongává, enyvezett lemezzé, bútortalppá, vasúti talpfává 7 fűrész- és lemezipari vállalat 20 telephelye végzi. Az első ötéves terv idején a fűrész- és lemezipar területén több, még a múlt században létesített, helytelenül telepített, elavult gépi berendezéssel rendelkező kisüzem megszüntetése útján a termelésnek a korszerűbb nagyüzemekbe való koncentrálása mellett a

legjelentősebb eredmény az iparágnak az erdőgazdálkodással 1953-ban történt összekapcsolása volt. A fát termelő erdőgazdaság és a fát elsődlegesen feldolgozó faipar közös irányítás alá rendelése lehetővé tette egymás adottságainak a legapróbb részletekig való figyelembevételét, a fával való nagymértékű takarékoskosságot, a fával való helyes, takarékos gazdálkodást. A közös irányítást ellátó, az országos fahiányt legkövetlenebbül tapasztaló főigazgatóság tudományos kísérleteket szervezett és széleskörű mozgalmat indított a rendelkezésre álló gömbfából minél több készáru termelése, az úgynevezett kihozatal növelése érdekében. Kezdeményezésére 1954-ben már csaknem az összes fűrész- és lemezipari vállalat megkezdte a fűrészelésnél és lemez-

Négy pótkocsit vontat a Sztalinyec-vontató a Keletbükki erdőgazdaságban

gyártásnál keletkező fahulladék nagymértékű feldolgozását is. A fűrészüzemek a hulladékból parkettalécet, hollandi ládát, alátét lécet, paradicsom- és babkarót, cserépszállító rámat, virág-ládát, redőnylécet, lépkeretet, seprő- és aprószerszám nyeleket készítenek, a lemez- és bútortárgyárak pedig olyan furnír anyagból, melyet korábban eltűzeltek, rátértek a kisméretű lemezek, gyógyszer csomagolásra szolgáló faháncs téglák, fonott furnírládák gyártására. A tömegcikk előállítására már nem alkalmas fahulladék feldolgozására megépült az ország első farostlemez gyára. Néhány nagyüzem rekonstrukciója és fejlesztése útján megkezdődött olyan faipari kombinátok létesítése, amelyekben csaknem veszteség nélkül dolgozzák fel a gömbfát faipari terméké. A mechanikai fafeldolgozó ipar mellett az ötéves terv idején megkezdte munkáját az ország első kémiai fafeldolgozó üze, a tolmácsi falepárló.

A faipari vállalatok közül a Hárosi Falemezművek, a Szegedi Falemezgyár, a Nyugatmagyarországi Fűrészek és az Erdőkémia Vállalat érdemelte ki a kiállításon való részvétel jogát.

A Hárosi Falemezművek az ország legjobb falemezgyára. 1955. évi I. negyedévi tervét 114,3, II. negyedévi tervét 110,8 százalékra túlteljesítette 100 százalékos tervszerűség mellett. Ezt az eredményt az I. negyedévben 98,8, a II. negyedévben pedig 95,8 százalékos gömbfa-felhasználás mellett érte el. Túlteljesítette önköltségsökkenési tervfeladatát is, az I. negyedévben a tervhez viszonyítva 4,2, a II. negyedévben pedig 2 százalékos megtakarítást ért el. A falemezgyárban a lemezgyártás nyersanyagát képező bükktrónkót a nyári hónapokban rönttavakban víz alatti tárolással, vagy állandó locsolással védik a befülledéstől (gomba-károsítástól). Az állandó locsoláshoz

kiválóan bevált a Kötél Károly sztahanovista csoportvezető által készített készülék. A rönktavakból a rönköket gőzölőmedencékbe helyezik, átfőzik, megpuhítják, utána hatalmas hámozógépeken — amelyek olyan elven működnek mint kicsinyben a ceruzahegyező — lehámozzák. A lehámozott fapalástot „ollókkal” méretre szabják. A méretre szabott vékony lapokból ragasztással több rétegből álló lemezeket készítenek, amelyeket azután meleg présekben kiszárítanak. A hulladék hámozási lapok felhasználásával különleges hullámbetétes ajtólapokat és ragasztott hordókat állítanak elő.

A *Szegedi Falemezgyár* a lemezgyártásnál keletkező fahulladékok hasznosítása érdekében létrehozta az ország első farostlemez üzemét. Itt a fahulladékot — főként nyárfahulladékot — apróra feldarabolják, több kisebb kazánban gőzben megpuhítják, malomkőszerű nehéz görgős járatokban rostjaira tépik, majd a nyert rostokat összeküszálják (nemezlik). A világos színű nyárfa darabkákból barna massa keletkezik, amelyhez mügyantát kevernek s utána forró présben szilárd lemezekké formálják. A farostlemezt főként rétegelt lemez- és deszkaanyag helyett alkalmazzák. 5 mm vastag farostlemez 25 mm vastag deszkát helyettesít. A bútoriparban iroda-, konyha-, lakásbútorok, üzletberendezési tárgyak készítéséhez használják. A járműiparban kiválóan megfelel autóbuszok, vasúti kocsik és hajók építéséhez: az építőiparban ajtók készítéséhez, parkett helyett padlóburkoláshoz, falak borításához, csempe helyett konyhák, fürdőszobák borításához, a csomagolásnál ládák és hordók gyártásához stb.

A *Nyugatmagyarországi Fűrészek* szombathelyi telepe az ország legjobb fűrészüzeme. A fűrészüzem osztályozott rönköt dolgoz fel. A rönkök osztályozását a vagonból történő kirakásnál kezdik. Már a gyűjtő máglyákban sem keverik össze a beérkező fenyőrönköt a cserrönkkel, a bükköt a tölgyvel. A gyűjtőmáglyákból a rönktér meghatározott kijelölt helyeire beton alátétekre gyűjtik az egyes fűrészipari termékek előállításához megfelelő rönköket. Ezzel biztosítják, hogy a különböző termékek termeléséhez azokat a rönköket használja fel a fűrész, amelyből azok a legkevesebb hulladék keletkezésével előállíthatók. Részben ennek tudható be, hogy a szombathelyiek 1955. első félévében mintegy másfélezer köbméter gömbfát takarítottak meg. Nagy gonddal ápolják, javítják gépi berendezéseiket. Rendszeresítették a beütemezett karbantartási munkákat úgy, hogy minden munkagépük egy félévében egyszer teljes felülvizsgálatra és javításra kerül. A segédgépek (körfűrészek) számának 4-ről 11-re való növelésével biztosították a létermelésre, parketta készítésre, közszükségleti cikkek gyártására még alkalmas hulladéknak készárúvá való feldolgozását és ezzel a kihozatali százalék növelését. A fűrészcsarnokból kikerülő árut 48 órán belül fűrészportól, kéregtől megtisztítva gondosan máglyázzák, homloklécezik.

Az *Erdőkémia Vállalat* a gyantaszás technológiájának tökéletesítésével csaknem háromszorosára emelte a törzsenkénti gyantahozamot:

1946	0,64	kg/törzs
1947	0,60	kg/törzs
1948	1,17	kg/törzs
1949	1,19	kg/törzs
1950	1,37	kg/törzs
1951	1,21	kg/törzs
1952	1,19	kg/törzs
1953	1,35	kg/törzs
1954	1,60	kg/törzs

Allandóan javította a gyantafeldolgozási termékek minőségét. Tolmácson üzembehelyezte az ország első falepárló nagyüzemét, amely lepárlással a tűzifa értékét hetszeresére emeli:

1 w bükkhasáb tűzifa leadóállomáson	2870 Ft
ebből lesz:	
2640 kg faszén	2300 Ft
240 kg technikai ecetsav	3100 Ft
240 kg jégcet	11 300 Ft
51 kg oldószer	1300 Ft
108 kg faszesz	300 Ft
816 kg fakátrány	3300 Ft
	21 600 Ft

ERDÉSZETI INTÉZETEK

Az erdészeti intézetek közül az Erdészeti Tudományos Intézet, a Faipari Kutató Intézet és az Állami Erdőrendezési Intézet számol be a kiállításán munkájáról.

Az *Erdészeti Tudományos Intézet* a különféle fafajok termőhelyigényére vonatkozó kutatásainak eredményeiről számol be, bemutatja a jobb minőségű iparifa nevelésére vonatkozó kutatások eredményeként kidolgozott nemesnyár nyesési módszert és az intézet dolgozói által szerkesztett döntésirányító szerkezetet.

A *Faipari Kutató Intézet* a fűrész- és lemezipar új üzemei korszerű technológiájának megállapítása, a fa mesterséges és természetes szárítása, a ragasztás és ragasztó anyagok kutatása és a fanemesítés terén elért eredményeiről számol be. Az intézet kidolgozta a forgácsborítású falemezgyártás, valamint a farostlemez gyártás technológiáját. A bútór- és épületasztalosipar számára 100 C° feletti szárítási technológiát dolgozott ki, amely lehetővé teszi a szárítási időnek egy negyedére való csökkentését. Korszerűsítette a természetes szárítási eljárásokat; új máglyatípusokat dolgozott ki, amelyekben mód van a száradási idő szabályozására. Lezárta a ragasztott vasúti talp-

A szilvásváradi út tótfalusi völgyi szakasza. — Zágoni István díjnyertes felvétele

fák félüzemi kísérleteit. A Kelenföldi Pályaudvaron még ez évben beépítésre kerül az első ragasztás útján előállított váltótálpfa szakasz. A rádiószekrények gyártásánál a ragasztásra eddig használt bőrenyv helyett karbamid típusú műgyantát állított elő, amelynek alkalmazásával sikerült elérni a szekrények mintegy 12—14 napos pihentési idejének 6—8 órára való csökkentését. Kísérleti üzemében filmenyvet készít különleges víz- és fűzésálló enyvezettlemez és bútortábla, valamint fémborítású falemez gyártásához. A forgácsborítású műfa és farostlemez gyártáshoz új műgyantatípusokat dolgozott ki, olyan alapanyagokból, melyeket a műanyagipar eddig nem használt fel. Az import cédrusfa pótlására — hárs, és égerfa nemesítésével irongyártásra alkalmas faanyagot állított elő.

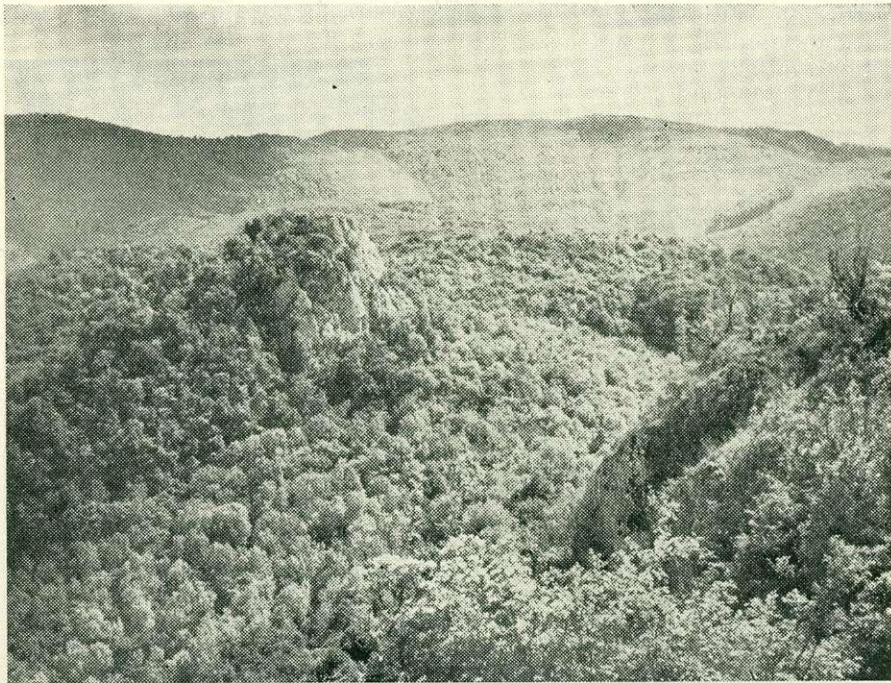
Az *Állami Erdőrendezési Intézet* eddig az erdőgazdaságok területének 75 százaléka készített hosszú időszakokra szóló erdőgazdasági üzemterveket. Eddig végzett munkája során több ezer kilométeres sokszög vonalat mért be, közel 1 400 000 pontot használt fel a térképezéshez, kerekén 150 000 erdőrészletre írta elő a fatermelési feladatokat és több mint 110 000 ha területen becsülte meg részletesen az erdő álló fa-tömegét.

SZABADTÉRI BEMUTATÓ

A kiállítási pavilon előtti szabadtéri bemutató területén apró csemetekert, fácán volier, erdőtelepítések parcellája és az idén már jelentőségének megfelelően megrendezett nagyszabású erdőgazdasági gépesítési bemutató nyújt sok tanulságot az erdészetről és az erdőgazdaságról.

A bemutató csemetekertben az erdőtelepítés és a fásítás legfontosabb fafajainak magcsemete és suhángnevelése került bemutatásra. A csemetekerti magvetéseket itt szovjet példa nyomán széles vetőbarázdába végezték. A csemetekert suhángiskolája mellett van a Gödöllői erdőgazdaság fácánvolierje. Az erdőgazdaság fácánvolierje házityúk-kotlóssal való keltetéssel évente sokezer fácáncsibét nevel fel ennek a mezőgazdaságilag igen hasznos vadnak elterjesztése érdekében.

Az erdőtelepítések parcelláján néhány sajátos telepítési módot és elegyítési eljárást tanulmányozhat a látogató.

Kilátás Dédesvárból. — Pászthory Lóránt díjnyertes felvétele

Körmend vidékén az erdeifenyővel való erdősítésnek bevált módja a fészkes magvetés (Bontai Ferenc eljárása). Az egymástól 60—60 cm távolságban kiképzett 80 cm átmérőjű fészkekbe vetett magból sűrűn kikelt csemeték a második évben záródnak, a szélnek és a melegnek ellenálló biocsoportokat képeznek és biztosan legyőzik a közöttük felfövő gyomokat.

A Duna-Tisza közti homokháton a fenyőtelepítésekben a homokverés megakadályozásának eredményes módja az ősszel korán elvetett és jól megbokrosodott rozsvédelmében való erdősítés (Halász László eljárása).

A hullámterek jó termőhelyein általánosan elterjedt a nemes nyáráknak ritka hálózatos telepítése (a Kossuth-díjas Koltay György eljárása). Kísérleti adatok szerint a ritka hálózatos telepített állomány hossznövekedése és fatermése nem csökken a sűrű hálózatoséhoz viszonyítva. Két kísérleti parcella közül az egyikbe hektáronként 250, a másikba 400 törzset ültettek. A két parcella fatermése már a tizenegyedik évben egyformán 235—240 köbméter volt. Huszonöt éves korban pedig a sűrűhálózatos parcella fatermése csak 650 köbméter, a ritka hálózatosé pedig 876 köbméter volt.

Az alföldi erdőgazdaságok kísérleteket folytatnak szalagos elegyítéssel akácos erdeifenyő állományok létesítésére, melynél 7—8 csemetesorból álló erdeifenyő szalagok

váltakoznak 2—3 csemetesorból álló akác szalagokkal (Keresztesi Béla eljárása). E kísérletek azt hivatottak bizonyítani, hogy kis mennyiségben és megfelelő területi elosztásban elegendő az akác hasznos elege az erdeifenyőnek.

A fenyővel hasznosításra kerülő legmostohább homoki termőhelyeken a lombos fák közül csak a szürkenyár képes lábát megvetni és lépést tartani a fenyők növekedésével. A nyár magcsemetetermelés üzemi megvalósítása óta Bakkay László sikerrel szorgalmazza a szürkenyárnak mint a homoki fenyőállományok lombelegyének széleskörű felhasználását.

Az alföldi erdőknek — főleg az akácoknak — a legnagyobb bajuk, hogy az aljuk üres. „A celtisszel — írta Ajtay Jenő — megcsillan a reménye annak, hogy sikeres egyes erdőket létesíthessünk.” Ajtay Jenő reményét megvalósítva az alföldi erdőgazdaságok megkezdték az akácok celtisszel való alátelepítését és új celtisz elegyű akácerdők telepítését.

Kocsányos- és kocsánytalan tölgyeseink gyakori hibája az elegyetlenség. Az elegyetlen tölgyesek koronái a napfényt áteresztik és különösen idősebb korban bekö-

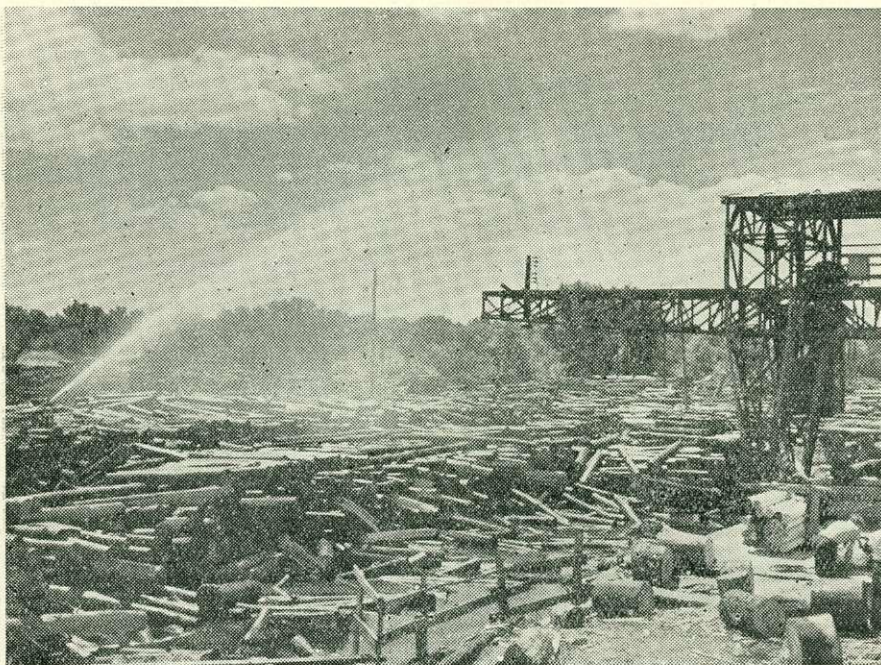
Osztályozott rönktér a Nyugatmagyarországi Fűrészek szombathelyi telepén

vetkező kigyérülésükkel a talaj erősen elgyomosodik. Scherg Lőrinc volt egyik legnagyobb szószólója tölgyeseink elegyítésének árnyalattűrő fajokkal. Az erdőgazdaságok, mint a tölgy lombelegyét, sikerrel alkalmazzák a hársakat.

Az erdőgazdasági gépesítési bemutató képet ad az erdőgazdasági munkák gépesítésének jelenlegi helyzetéről és megismerteti a kiállítás látogatóit a legújabban kidolgozott, még bevezetés előtt álló erdőgazdasági géptípusokkal.

A felszabadulás előtt a szállításon kívül gépek az erdőgazdaságban egyáltalában nem dolgoztak. A gépesítés az erdőgazdaságnak egyik legfiatalabb munkaterülete. A szükséges gépeket kezdetben nagyrészt külföldről kellett beszereznünk. Az ötéves terv alatt azonban ezen a téren nagyot haladtunk előre. A kiállított új gépek bizonyítják, hogy hazai iparunk már képes nagymértékben kielégíteni az erdőgazdaságok gépszükségletét a hazai viszonyoknak megfelelően kialakított és a különös szakmai igényeket kielégítő gépekkel. A bemutatott gépek közül különös érdeklődésre tarthat számot a DT—413. típ. traktornak az Erdőgazdasági Gépkísérleti Üzem által nagyteljesítményű csörlővel és tolólemezzel ellátott mintapéldánya. Ez nem csak vontatásra alkalmas, hanem csörlőzésre is és maga készíti el tolólemezével és tartja karban a közelítő utat. Figyelmet érdemel a csörlővel ellátott G—35. típ. vontató és kü-

lönösen ennek féllánc talpas típusa, mert a nagyobb vonóerő és jobb tapadás mellett is elenyésző kevés kárt tesz a vágásterületeken a természetes erdőújulatban. A kiállított három újtípusú pótkocsi közül a lánc talpas pótkocsi különösen laza talajon való mozgásnál válik majd be, míg a Járműgyár új hátsó forgószámolyos pótkocsija rendkívül könnyen mozog az erdős terepen. Egyik legnagyobb erőfelfejtést kívánó munkánkat, a rakodást teszi könnyebbé és gyorsabbá az Április 4. Gépgyár új háromtonnás elektromos autódaruja, melyet a szovjet Janvarec mintájára szerkesztettek, valamint a Radó Gábor és Palócz József által közösen szerkesztett új motoros rakodó transzportőr. A villamos darunak különösen a faipari üzemek fogják hasznát látni az érkező faanyag kirakásánál, a transzportőr pedig az erdőgazdasági rakodókon fog szerephez jutni, mert rendkívül gazdaságosan oldja meg a vasútra, teherautóra való felterhelés munkáját. A külföldi gépek közül legjelentősebb a TL—3 háromdobos csörlőgépcsoport. Rendkívül sokoldalú használhatósága lehetővé teszi a faanyagoknak máglyázását és felterhelését, valamint földön és levegőben lebegtetve történő közelítését. A motorfűrészek nagyobb elterjedését és gyors

Bükkörnkök permetezése Hársonon

sabb megkedveltetését segíti elő a Kismotor és Gépgyár 5 KVA-os áramfejlesztő gépcsoportja. Könnyű és az erdőgazdaságban a legüzembiztosabb gépek közé tartozik. A kiállított motorfűrészek az erdőgazdaságban bevezetett és bevált típusokat képviselik. Az erdőművelési gépek között talajművelő, dugványvágó, csemetekiemelő, honynyomó, permetező gépek szerepelnek, valamint Páll Endre megoldásában a külföldön már eléggé elterjedt tisztítókörfűrész.

A gépesítési bemutató területén rendszeres üzemeltetési bemutatót is szervez a Műszaki főosztály gépesítési csoportja. A legjobb gépkezelők ismertetik a gépek helyes használatát és karbantartását. A gépesítési bemutató így nemcsak a nagyközönséggel ismerteti meg az erdőgazdasági gépeket, hanem hasznos ismereteket nyújt a szakemberek számára is.

Az ezévi erdészeti kiállítás rendezésénél felhasználtuk a moszkvai Össz-szövetségi Mezőgazdasági Kiállításon szerzett tapasztalatokat. Elsősorban ennek eredményeként a kiállítás tartalmi mondanivalójában sokkal gazdagabb, külső megjelenésében izlészesebb, szebb a tavalyi kiállításnál. Ennek eredményeként fokozott mértékben tölti be népi egyetem, országos tapasztalatcsere szerepét.

A fejlesztési határozat végrehajtása a volt pestvidéki erdőgazdaságnál

KOLLÁNYI ANTAL

főmérnök

Erdőgazdaságunk feladatait, célkitűzéseit a következő 6 évre a múlt év május havában megjelent 1040/1954. sz. Minisztertanácsi határozat, valamint a határozat elvei alapján erdőgazdaságonként készült fejlesztési terv megszabta. Azonban minden terv annyit ér, amennyit abból végrehajtanak.

A közelmúltban történt átszervezés előtti erdőgazdaságunk, a volt pestvidéki erdőgazdaság dolgozói is lelkesen tettünk eleget a határozat utasítása alapján fejlesztési tervünk elkészítésének. Ez idő óta nem egészen egy év telt el. Jelen soraimban röviden szeretnék beszámolni arról, mit hajtottunk eddig végre, melyek a további terveink, melyek a végrehajtás folyamán felmerült nehézségeink.

Fejlesztési tervünk elkészültével tervezés szempontjából szerencsésen alakult a helyzetünk, mert az Erdészeti Főigazgatóság rendelkezése alapján áttértünk az október 1-ével kezdődő gazdasági évre. Ennek következményeként, a fejlesztési tervben lefektetett szempontjainkat, célkitűzéseinket már az új tervbe beépíthettük és annak végrehajtását már 1954. október elsejével megkezdhattuk.

Legelső sorban *csemetetermelésünkkel* kívánok foglalkozni, mert ez egész erdőművelési feladatunk alapja, s mint erdőtelepítő erdőgazdaságnak elsőrendű célfeladatunk is.

Erdőgazdaságunk előző évi csemetetermelése a szükséges és nevelt fafajokat illetően nem volt eléggé irányított. Ezért ezen a téren első lépésünk az volt, hogy megállapítottuk az elkövetkező évek erdősítési feladatait globálisan. Ennek tudatában számbavettük, hogy a feladathoz mennyi és milyen fafajú csemetére lesz szükségünk erdészetenként. Ezt azután a növelendő fafajok szerinti magmennyiség megszabásával csemetekertekig lebontottuk, közöltük erdészeteinkkel még múlt év október első napjaiban és köteleztük őket a csemeték nevelésére. A hazai nyárák, erdei- és feketefenyő, platán-csemeték nevelését azonban egyes csemetekertekbe központosítottuk tekintettel arra, hogy még nem rendelkezünk minden erdészeteinknél öntözhető csemetekerttel. Így elértük a fejlesztési terv előírásán túlmenően —, hogy ... „biztosítani kell, hogy három éven belül minden erdőgazdaság facsemetében önellátó legyen“ ... — erdőgazdaságunk már a fejlesztési tervidőszak első évében nemcsak hogy erdőgazdasági szinten önellátó, hanem ez, az említett fafajok kivételével, erdészetekig is biztosítva van.

Maggazdálkodásunkat ugyanilyen elvek szerint szabtuk meg és erdészeteink területükön a szükséglethez mért és maximális magbegyűjtést hajtották végre. Az egyes erdészeteknél nem biztosítható fafajokat, illetve mennyiségeket részben az erdészetek között, részben pedig Budapest területén lévő parkokból, utcai fasorokból fedeztük.

Különösen a maggyűjtés végrehajtása volt nehéz feladat, mert erdészeteink eleinte visszariadtak a rájuk háruló feladattól. A megfelelő szervezéssel és a kérdés állandó szorgalmazásával azonban célunkat elértük, amit mi sem bizonyít jobban, mint az, hogy *a gyenge tölgymakktermés ellenére is begyűjtöttünk tölgymakkból 181 mázsát, akácból pedig 73 mázsát.* Ezen a téren kiváló teljesítményt ért el a ceglédi, mendei, pótharaszti-

pusztai és pusztavacsi erdészetünk, a nyármag begyűjtésben pedig a rác-kevei erdészetünk.

A folyó évben magbegyűjtésünket ugyancsak ezek szerint hajtjuk végre azzal a különbséggel, hogy amíg tavaly a hiányzó magvak budapesti begyűjtését magánosokkal végeztettük, ez évben *Budapesten erdőgazdasági mag-gyűjtő brigádot állítunk fel egy erdész vezetésével.* A nyár folyamán felmérjük, kataszterezzük a budapesti gyűjtési lehetőségeket és az őszi időnyben saját erővel, saját rezsiben végeztetjük. Ezáltal is tetemes összeget (előreláthatólag 40 000 forintot) takarítunk meg erdőgazdaságunknak.

Az elmúlt év folyamán hozzálátunk *csemetekertjeink* állapotának megjavításához is. Kertjeink hosszú éveken keresztül nem voltak trágyázva. Elegendő természetes (istálló és komposzt) trágya a sok terület javításához nem állt rendelkezésünkre. Ezért valamennyi területünket orgafoszfát trágyával javítottuk. A természetes trágyák nyérése céljára telepeket létesítettünk és belterjesebbé tettük a trágyák kezelését.

Csemetekerti területeink nagyságát is növeltük. A domaribai (ráckevei erdészet) szürkenyár kertünket bővítettük mintegy 3 ha öntözőberendezés létesítésével. Ezáltal elértük, hogy hazai nyár csemetében teljesen önellátók leszünk. A tölgyet, az akácot és még egy-két olyan fajtát, amelynek nevelése nem feltétlenül szükséges, hogy csemetekerten belül történjék, kivittük külső területre.

Ezen túlmenően, hogy valamennyi kerületvezető erdésznek alkalma legyen a csemetenevelés megtanulására, továbbá több csemete-nyerés, valamint az erdősítések megindulásakor helyszíni csemetekészlet biztosítása érdekében, a kerületekben is vetettünk el magot, az iskolázásra kerülő csemeték egy részét ott iskoláztattuk át és suhángot is ott neveltünk.

Az idősebb, nagy gyakorlati tapasztalatokkal rendelkező szakembereink csemetenevelési tudását igyekeztünk megőrizni és átadni az utána jövő fiataloknak, eredményeiket, megfigyeléseiket írásban összefoglaltuk és sokszorosítva kiadtuk erdészeinknek.

Célunk *valamennyi erdészetünknek öntözhető csemetekerttel való el látása.* Ennek érdekében folyamatban van az inárcsi csemetekertünk (4,3 ha) öntöző berendezésének létesítése. Erre a célra a vállalati fejlesztési alapból 500 fm horganyzott csövet vettünk. Az ősszel a csemeték kiszedése után a hálózatot megépítjük.

A nyár folyamán hajtjuk végre csemetekerti, erdőművelési szerszámmellátottságunk részletes felülvizsgálását és kiegészítését. Megállapítjuk a normalizált szerszámszükségletet mennyiségileg és fajtánként és ehhez viszonyítva látjuk el erdészeinket.

A csemetenevelés, maggyűjtés vonalán elért eredményeink jellemzésére közlök néhány számadatot.

F a f a j	Nevelt mennyiség		Várható mennyiség 1954/55.
	1952/1953	1953/1954	
	e z e r	d a r a b	
1. Lombcsemete	11 722	9 508	17 604
2. Fenyőcsemete	1 089	1 304	1 621
3. Suháng	216	100	211
Összesen	13,027	10 912	19 436

Maggyűjtésünkre vonatkozóan jellemző az 1954/55. idényben elért teljesítésünk: begyűjtöttünk összesen 494,18 q magot. Fafajok szerinti megoszlása a következő:

Fenyő pergetve ...	5,08 q
Tölgyfélék	181,— q
Akác.....	74,00 q
Házai nyár	3,10 q
Egyéb kemény ...	203,00 q
Egyéb lágy	8,00 q
Cserjefélék	20,00 q
Összesen ...	494,18 q

Az előző évek eredménye: 1952/53-ban összesen 180 q-t, 1953/54-ben 220 q-t gyűjtöttünk. Érdekes az akácmag-gyűjtés eredménye; amíg az előző évek eredménye 4—5 q körül mozgott, addig a fejlesztés első évében 74 q-t gyűjtöttünk. De ehhez hasonló a tölgy eredménye is, mert a gyenge termés és csekély magtermő állományok ellenére is 184 q-t gyűjtöttünk. Ez a meggyűjtési lendület tette lehetővé, hogy társerdőgazdaságainknak celtiszból 35 q-t, tölgyből 20 q-t és akácból 30 q-t tudtunk juttatni.

Erdősítéseink ápolása terén is jelentős eredményeket értünk el. A tél folyamán felmértük ekekapa szükségletünket, a hiányzókat beszereztük és erdészeteink rendelkezésére bocsátottuk. Az elmúlt évekhez viszonyítva jelentős mértékben emeltük a gépi ápolás százalékát.

Ez 1952/53-ban 41 százalék, 1953/54-ben 48,2 százalék volt. Jelenleg az eddig, IV. 31-ig elvégzett kapálásainkat 62 százalékban gépi energiával végeztük. Két jelentősebb kapáló brigád dolgozik. Az egyik gépállomási, a mendei erdészet területén, a másik saját, erdőgazdasági, a ceglédi erdészet területén. Az elsőnek megszervezése és munkába állítása Németh József erdészvezető, a másodiké pedig Fehér József kerületvezető erdész érdeme. A munka elvégzése is bizonyítja ezen a téren fejlődésünket. Míg az elmúlt évben, 1954-ben, szinte külön e célból foganatosított ellenőrzéseken kellett szorgalmazni a kapálások elvégzését, idén gazos erdősítésünk nincs és június végéig általában kétszeres kapálással végeztünk. Kapálási alapterületünk 2563 ha, június 15-ig elvégezve 5606 ha, azaz a terület 2,18-szerese.

Jellemző e téren megeredési és megmaradási százalékunk alakulása is.

F a f a j	1952/53		1953/54.		1954/55.
	megeredés	megmaradás	megeredés	megmaradás	megeredés
	sz z á z a l é k				
Lomb	85	79,4	87	83	89
Fenyő	75	69,0	81	73	77
Együtt ...	78	74,0	86	80	87

A határozat és az ennek szellemében készült fejlesztési terv előírja, hogy elsősorban kell gondoskodni meglévő erdeink jókarba helyezéséről. Ennek az erdősítések megtervezésénél is érvényesülnie kell. Az elmúlt utóbbi évek jellemző törekvése volt, hogy sok üres terület került, többé-kevésbé jól-rosszul erdősítés alá, ugyanakkor fiatalosaink pótlása, vágasterületek beerdősítése, s rontott erdők átalakítása maradt el. Az 1954/55.

gazdasági évi tervünkben már ezen is változtattunk. Ennek bizonyítására szolgáljanak a következő számadatok (az adatok hektárban vannak):

Év	Új erdő tele- pítés	Fiatalos pótlás	Rontott erdőát- alakítás	Felújítandó üres vágásterület		Álátelepítendő		Összesen
				új	régi	vég- hoz. t.	nem vég- hoz. t.	
1953/54.	859,61	847,61	69,11	47,49	41,71	8,33	3,68	1813,66
1954/55.	714,33	974,50	105,03	46,08	42,48	—	—	1882,22

Növeltük a fiatalosok pótlását és a rontott erdők átalakítását, az új erdő telepítésének csökkentése, de nem elhanyagolása mellett. Fejlesztési tervünk célkitűzésének megfelelően a rontott erdők átalakításának, valamint a fakitermelés helyesebb ütemezése érdekében az elmúlt év őszén előzetes engedély alapján favágatási tervünkön is módosítást hajtottunk végre.

Nagy nehézségünk volt a rontott erdők átalakításának végrehajtásánál a megfelelő gyökérvágó és mélyen szántó eke hiánya. Nagyobb mértékben tudtunk volna rontott erdőt átalakítani, ha ilyen eke rendelkezésünkre áll. Többféle, más erdőgazdaságoktól kölcsönként különböző gépállomási ekékkel kísérleteztünk, azonban megfelelő eredmény nélkül. Saját gépeinken kívül több gépállomás is megpróbálkozott, azonban megfelelő mélységet nem tudtunk elérni. Műhelyünkben most kísérletezünk egy ilyen eke-típus kialakításával.

Meg kell említenem *fásításaink* ügyét is. Mióta az erdőgazdaságok feladata a fásítás, nagyot javult e téren a helyzet. Erdészeteink eredményesen vesznek részt ebben a munkában és annak irányítóivá váltak. Eleinte nehezen barátkoztak meg ezzel a feladattal. Azonban jó úton haladunk ezen a téren. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint az elmúlt idény, amikor az előzőkhöz viszonyítva a fásítások már sokkal könnyebben voltak végrehajthatók és a fásítók sokkal több szakmai útmutatást tudtak kapni erdészeteinktől, mint a volt ETÁLL-tól.

Fakitermelés vonalán is szem előtt tartottuk fejlesztési tervünket. Évi átlag növedékünk 38,307 köbméter. Ezzel szemben 38,964 köbméter fatömeget termeltünk ki véghasználatból, gyérítésből és tisztításból. A többlet a tisztítások faanyagának eltolódásából adódik. Általában a tervezettnél több anyag került ki tisztításainkból. Ezen a téren a becslés túlzottan óvatos, viszont az állomány érdeke kívánja a több anyag kivételét. Tisztítási terv- és ténytáblánk is bizonyítja a fejlesztési terv érvényesülését. Amíg erdőgazdaságunk az 1953/54. év folyamán csak 297 ha-t tisztított, 1954/55. évben 1013 ha tisztítása van megtervezve és folyamatban.

Fejlődésünk egyik fő hiányossága egyébként ezen a területen van. *Tisztításunk minősége* még nem olyan, mint ahogy ezt szeretnénk. Erdészeteinkben a régi módszer szerinti tisztítás él még mindig. S igen nehéz megtanítani, hogy a tisztításnál sokat lehet javítani, de rontani is. Éppen ezért az erdőgazdaság erdőművelőinek most az a legnagyobb feladatuk, hogy ezen a területen a munka minőségét megjavítsuk. Még előbbé, még valóbbá tesszük az ellenőrzést és ezen keresztül a nevelést, oktatást. Továbbá külön *tisztítási napokat* rendezünk, amikor az egész nap anyaga csak a tisztítás helyszíni bemutatása, oktatása.

A tuskóval való döntés és a tuskókitermelés fokozásával több tűzifát adtunk népgazdaságunknak. Tuskókitermelési százalékunk alakulása, az összes fatömeghez viszonyítva, az utolsó 3 évben a következő:

1952/53	10,7 ^o / _o
1953/54	12,6 ^o / _o
1954/55	13 ^o / _o (VI. hó 30-ig)

A folyó évi százalék június hó 30-ig teljesített mennyiségre vonatkozik, az év végéig még emelkedni fog.

Területünk másik nagy hiányossága a *gépesítés* vonalán van. Erdőgazdaságunk feladataihoz mérten géppel jól ellátottnak mondható. Az elmúlt év folyamán alakítottuk ki gépesítési műhelyközpontunkat pusztavacsi erdészetünknel s azt szerszámokkal is jól elláttuk.

Értünk el ugyan ezen a téren eredményeket. Az őszi és a tavasz folyamán 38,2 ha területet géppel erdősítettünk, ápolási munkákban Zetor brigáddal dolgozunk, pusztavacsi erdészetünk fakitermelését 27,7 százalékban villanyfűrészekkel végeztük, szántásaink 59 százalékát saját gépeinkkel végeztük el.

Nem vagyunk azonban megelégedve gépeink teljesítményeivel, a műhelyeink munkájával. A most következő idők legfontosabb és legégetőbb feladata, munkánknak e téren való megjavítása. Ez elsősorban szervezésen, oktatáson és állandó ellenőrzésen múlik. Nagy akadályunk azonban, hogy erdőgazdaságunk egy évi szakadatlan törekvés, keresgélés ellenére sem rendelkezik megfelelő képességű, gyakorlatú gépesítési előadóval.

Harmadik nagy törekvésünk a *már rentábilis fogatgazdaságunk jó elhelyezésének biztosítása*. Fogataink teljesítménye jó. Az év folyamán a szűkös-száraz esztendő dacára is elérjük fogatgazdaságunk önellátottságát. Nem tökéletes azonban fogataink elhelyezése. Sok lovunk van elhelyezve bérelt istállóban. Területünkön sok átvett épület van. Ezek jó karbahelyezésével, átalakításával ezt a kérdést is meg akarjuk oldani 1956. év végéig.

Ugyancsak folyamatban van pótharasztpusztai erdészetünknek jobb, központosabb, célszerűbb áthelyezése és elhelyezése. Így ez az erdészetünk is kövesút mellé kerül, épületébe a villany is bevezethető lesz.

Dolgozóinkról való gondoskodás terén ez év végéig elérjük, hogy valamennyi épületünkön a főbb tatarozási munkálatokat elvégezzük és valamennyi erdészházunkat ellátjuk kerítéssel, valamint minden nagyobb csemetekertünkben lesz munkásmelegedő, csomagoló helyiség. Pusztavacsi erdészetünkhöz bevezettük 3 km távolságról a műhelybe a villanyt és még ez év folyamán megvalósítjuk az üzemi fürdőt.

Kulturális téren is fejlődött erdőgazdaságunk. Két állandó táncscsoportunk van, az egyik a megyei MEDOSZ versenyen II. helyezést ért el. Az erdőgazdaságnak saját filmvetítő berendezése van és már több erdészetünk területén rendezünk filmelőadást. Oktatás vonalán a nyári hónapok voltak igen tartalmasak. Hossztolói, szerszámkezelői, tisztítási, erdőművelési napokat rendeztünk, hogy dolgozóink az őszi nagy szezonra jól felkészülve indulhassanak munkába.

Végül, de nem utolsósorban kívánom megemlíteni, hogy területünkön minden erdészetnél, vagy a vezető, vagy a helyettes erdőmérnök képesítésű, valamint azt, hogy múlt év végéig sikerült elérnünk, szakadatlan oktatással, hogy valamennyi kerületvezető és beosztott erdészünk szakképzett. Ezen a területen elért eredményben nagy része van *Jákó Jenő* erdőmérnök

kartársnak. Dolgozóink szaktudását azonban tovább kívánjuk emelni, bővíteni. Részükre, amint már előbb is említettem, szaknapokat, oktatási tanfolyamokat tartunk.

Szólanom kell néhány szóval a közelmúltban végrehajtott átszervezéssel kapcsolatban arról is, hogy a célszerű területi átcsoportosítás mellett nagy segítséget adott számunkra a Főigazgatóság a szakfelügyelők beállításával. Ezáltal lehetővé vált a terület fokozottabb szakmai ellenőrzése és a külső káderekkel mélyebb foglalkozás és tanítás is.

Befejezésül arra kérem kartársaimat, hogy gazdaságaik területéről számoljanak be, hogy tapasztalatainkat kicserélhessük és azokkal gazdagodva még jobb és még eredményesebb munkát végezhessünk erdőgazdaságunk fejlesztéséért.

A Délzalai erdőgazdaság erdőfejlesztési kérdései

ORTH PÁL
főmérnök

A Délzalai Állami Erdőgazdaság, amely a racionalizálás után a nagykanizsai erdőgazdaság és a megszűnt lenti erdőgazdaság egy részével kibővülve alakult ki, magába foglalja a Déli Pannonhát nagyobbik részét, valamint a Göcseji Bükkhát tájegység egészét.

A terület erdősültsége 19 százalék, tehát jóval felül van az országos átlagon.

Az erdőgazdaság 32 900 ha erdőterülete 5 erdészetre tagozódik. Az erdészetek határai nincsenek szerencsésen megválasztva, miért is erdőgazdaságunk elhatározta, hogy a jobb munka, a kitűzött és megvalósítandó, az erdőgazdaság fejlesztését célzó tervek érdekében azon 1955. október 1-ével területváltozást fog végrehajtani.

Az erdőgazdaság feltártsága nem kielégítő. Vasútvonal a gazdaság déli és délkeleti határát érinti, továbbá észak-déli irányban közepén szeli át. Az erdőgazdaság kelet-nyugati irányban fővasúttal feltárva nincsen, az itt futó útvonalak főképpen II. és III. rendű utak, amelyekben a közlekedés, az egyes erdészetek és kerületek megközelítése autóbusszal történik. Ezt a részt a mintegy 67 km hosszú gőzüzemű erdei vasút tárja fel. A vasút még a felszabadulás előtt épült s mint ilyen már nagyon időszerű, hogy tovább fejlesszük, aminek következtében újabb besorolt erdő-tömböket tárhatnánk fel.

Az eddigi gazdálkodás a kitermeléseket mindig ott végezte, ahol a közelítés és kiszállás a legkevesebb költségbe került. A jelenlegi vágható állományok nehezen megközelíthető helyeken, kövesüttől messze fekszenek; kitermelésük csak magas önköltséggel történhet és így nem egy olyan erdőtömb van, amelyből a termelés, főképpen a fülledékeny anyag időben való kiközelítését csak áldozatok árán tudjuk végrehajtani.

Az erdőgazdaság üzemterveiből összeállított korosztály és fajafelosztás táblázata szerint az erdők zömét 41—60 éves korú állomány alkotja, amely az erdőterület 29 százalékát, 81 éven felüli állomány 7 százalékát a legfiatalabb állomány pedig 25 százalékát teszi ki. Túltartott állományaink nincsenek.

A fajafajok szerinti megoszlás 31 százalékban tölgy, 24 százalékban bükk, 20 százalékban gyertyán képet mutat. Feltűnő a gyertyán térfoglalása, ami a régi, különösen a háborús évek mértéktelen gazdálkodásával magyarázható. Jelentős az erdőgazdaság területén az akác által elfoglalt terület felfutása. Haszák Aladár kutatásai alapján az erdőgazdaság területén 40 évvel ezelőtt az akác által borított terület a gazdaság területének mintegy 8 százaléka volt. Jelenleg az akác által elfoglalt terület az összes erdőterületnek mintegy 15 százaléka. Az akácnak ez a 7 százalékos területi térfoglalása főképpen a bükk és tölgy állományok rovására történt és nagyobbreszt a kezeléssel erdőknél tapasztalható.

Az akácnak a helyes területre való visszaszorítása és az így visszahódított területnek átalakítása és végeredményben az őshonos fajfajoknak való visszaadása erdőgazdaságunk egyik fontos feladata.

A gyertyán térfoglalása bükköseinkben elsősorban a helytelen gazdálkodás következménye. A kapitalista önző gazdálkodás, különösen a háborús rendkívüli használatok s a háború okozta károk következtében tarra vágott területek felújítatlanul maradtak, elgazosodtak, elgyertyánosodtak. A pillanatnyi szükségletek gyors kielégítése miatt a rablógazdálkodást és a lopást palástoló, idősebb állományokból való ritkító, mértéktelen záródástbontó termelés következtében meggyérült erdőkben az elgyertyánosodás veszélye fenyeget.

A felújításoknál, telepítéseknel nem voltak figyelemmel a mag és makk minőségére, annak származására, ezért sok helyen a jó termőerőben lévő erdőtalajon kocsányos vagy kocsánytalan tölgy helyett cseres állományokat találunk. A gyertyán és a cser térfoglalása által elfoglalt területnek a helyes mértékre való visszaállítása ugyancsak fontos feladatunk.

A korán fakadó nyár telepítése főképpen az 1920—30-as években indult meg, sok helyen azonban indokolatlanul, mert az akkori idők divatfáját olyan helyekre is elültették, hol az nem érzi jól magát és ezért nem mutat kellő fejlődést és nem alkot kielégítő állományt. Ugyanezt tapasztaljuk az amerikai kórisnál is; ezt a fafajt, a több helyen korán kipusztult nyár helyére ültették. Az amerikai kóris ugyancsak a 30-as évek divatfája volt, de ezen a vidéken nem vált be. Telepítése ugyan megmaradt, de idestova már 20 éve fejlődést egyáltalában nem mutat, a hozzáfűzött reményeket nem váltotta be.

Az erdeifenyő, mint a legjobban alkalmazkodó fafaj erdőgazdaságunk mindkét tájegységében megtalálja helyét és azt fenyesítési tervünknel figyelembe is vettük. Az erdeifenyő által elfoglalt terület és annak százalékos megoszlása jelenleg a 36-os tájegységben 4 százalék, a 37-es tájegységben 5 százalékot tesz ki.

Faállományunk üzemmód szerinti megoszlása 81 százalékban szálerdő, 19 százalékban sarjerdő. Legfőbb törekvésünk ezt az arányt a szálerdő javára tovább megjavítani.

A régebbi mértéktelen ritkító termelések következtében állományaink egy része rontott erdővé vált. Ez is egyik oka, hogy erdeink jórésze a mai állapotában nem képes a maximális növedéket szolgáltatni. Az erdőgazdaság jelenlegi élőfa készlete — a fent írt okszerűtlen gazdálkodás következtében — a szabályos állapottal szemben a szabályos állapotnak megfelelő mennyiségnek csak mintegy 75 százalékát teszi ki.

Hektáronkénti fatermésünk az átlagos évi növedéknek megfelelően 4,25 köbméter. Feladatunk, hogy fatermésünket 0,5—0,75 köbméterrel növeljük, átlagnövedékünket 5 köbméterre emeljük. Erdőgazdaságunknak az elmúlt években kitermelt fatömegét a területre vonatkoztatva megállapíthatjuk, hogy hektáronként 3,5 köbméter nettó fatömeget termeltünk ki. Ez a termelési eredmény tehát megfelel a hektáronkénti évi átlagnövedéknek, ha figyelembe vesszük még a termelési kéregapadékat és hozzáadjuk az évi nettó fatömeghez.

A 0,5—0,75 köbméter évi hektáronkénti átlagnövedéktöbblet termelése gazdasági viszonylatban mintegy 12—17 ezer köbméter bruttó fatömeget jelent. E fatömeg biztosítása érdekében az alábbi feladatokat kell megoldanunk:

Erdeinkben mindenütt teljes sűrűségű fiatalost kell nevelnünk a rendelkezésre álló területek minden négyzetméterén.

Újulatainkban pótlásra és szegélyek kiképzésére gyorsan növő és értékes törzset adó, de sem a levegőben, sem a talajban nagyobb versenyt nem támaztó fafajokat kell alkalmazni. Ilyen fafajok volnának: a vörösfenyő, simafenyő, douglasfenyő, jegenyenyár, óriásnyár. Fokozatos felújító vágásaink egyenletes, vagy egyenlőtlen bontásai nyomán keletkezett természetes újulataink jövőbeni sorsa, valamint a legnagyobb terméskokozás érdekében a fahasználati és erdőművelési munkálatokat teljes mértékben össze kell hangolni. A természetes újulatok megkímélése érdekében közelítőeljárásokat kell kidolgozni minden erdészetrél.

A 20—30 éves fényigényes fafajokból álló állományok alátelépítését a második koronaszint, vagy ahol szükséges a cserjeszint kiképzését teljes erővel, minden területen meg kell kezdeni és folyamatosan végezni.

Az erdősítések ápolása, gyomtalanítása mindig időben, a tenyészeti időszak kezdetén, valamint a tenyészeti időszak alatt feltétlenül elvégzendő, mindazokban az erdőrészekben, ahol a csemete hosszönvekedése a gyomosodás következtében akadályoztatva volna.

Tölgyes újulatainknak a gazból való mielőbbi kiemelkedése céljából, ott, ahol a hosszönvekedés nem megfelelő, a csemete oldalágainak, sima törzsszíni, alulról fel-

felé végzett metszését el kell végezni. Munka közben ügyelni kell arra, hogy a szár felső részén erőteljes rügy álljon a jövő évi hajtás céljára rendelkezésre. Amennyiben a tölgycsemete vezérhajtása elfagyna, vagy elszáradna, a száradt részt simára le kell metszeni felülről az első erőteljes rügy fölött.

Tisztításoknál a második koronaszint képzésére a lombkoronasátor alatt lévő törzsekből meg kell hagyni a megfelelőket a tenyészteni kívánt fafajok törzsképzése és az erdőrézset talajvédelme céljából.

A gyérítések korszerű keresztlütvitele érdekében a jó fejlődésű állományokban a javafákat ki kell jelölni, azokat ezért állandó jellel (olajfestékgyűrű) jelöljük meg. A fokozatosan végrehajtott ápolásjellegű használatok mindenütt a megjelölt fák érdekében történnek.

Az új telepítésű erdők ellenálló képességének és termelékenységük fokozásának sikere a fás növényzet és a környezet közti kapcsolat helyes értelmezésétől függ. Ezért ezeknél az erdőtípológia szabályait mindenkor szem előtt kell tartanunk, hogy a korszerű erdőgazdálkodás követelményeinek megfelelően, minél gyorsabban és olcsóbban több és jobb faanyagot szolgáltató erdőket telepítsünk.

A feladatokat a meglévő állapot felmérése, a célkitűzések megállapítása után az erdészeteiktől beérkezett javaslatok alapján bontottuk le és ütemeztük.

A fejlesztési terv elkészítése óta közel egy év telt el. Az egy év eredményét már értékelni is tudjuk.

A fakitermelés következtében előírt 174 ha területű vágásfelújításból 1954. őszén és 1955. tavaszán 175 ha-t végeztünk el.

Fiatalosok pótlására előírt 170 ha erdősítést 363 ha-ra teljesítettük.

Alátelepítendő véghasználati terület előírt 47 ha-ból 40 ha-t, nem véghasználatra előírt 135 ha-ból 130 ha-t teljesítettünk.

Betelepítendő felhagyott mezőgazdasági terület előírás 92 ha volt. Ebből csak 24 ha-t telepítettünk be.

Természetes felújításra előírt 41 ha-al szemben 60 ha-on végeztünk felújítást.

Fenti adatokat vizsgálva megállapíthatjuk, hogy alátelepítéseinket nem tudtuk ütemterv szerint teljesíteni, ezért magtermés hiányában alátelepítéseink egy részét 1955 őszére kellett elhagynunk.

Betelepítendő felhagyott mezőgazdasági területre új felajánlás eddig nem történt. Az eddig teljesített 24 ha még az 1954. évi felajánlás erdősítése volt.

Csemetenevelési tervünk emelése érdekében eddigi csemetekertjeink területét a szükséges mértékre emeltük. Az erdőnkívüli fásításokhoz az őszy folyamán 440 ezer darab, a tavasz folyamán 550 ezer darab csemetét adtunk ki. Az üzemi erdősítésekhez 4 millió 300 ezer darab csemetét és 5 kg erdeifenyő magot használtunk fel.

Az évi növedék érdekében a fejlesztési határozat célkitűzéseit figyelembe véve a kiskomáromi erdészeti területén 100 ha területű úgynevezett Csörnyeberek lecsapolási munkák ügyében a Szombathelyi Vízügyi Igazgatóságnál tett lépések eredményesnek látszanak. A művelet sikeres elvégzése után a terület fahasználati és erdőművelési munkái a növedék emelése érdekében időben lesznek elvégezhetők.

A nagykanizsai erdészethél ugyancsak a zsigárdi pagony árokrendszerének kijavítási munkálata, a laposabb helyek égeres termelése, az erdősítési munkálatok, az útviszonyok javulásának kedvező alakulása következtében érezteti hatását.

A második koronaszint kialakítása érdekében tett intézkedések eredményeképpen az erdőgazdaság több helyén a jól sikerült alátelepítések igazolják e téren végzett munkánkat. A tisztításoknál is mutatkoznak már elfogadható eredmények, főképpen a második koronaszint kialakításában. Az erdőművelés és fahasználat szoros együttműködése is érezteti kedvező hatását.

A kitermelt választékok minőségének emelése érdekében tett intézkedések nyomán — az alacsony tuskók hagyása, a helyes döntés, a jobb hossztolás, az előírt szabványok betartása, a tárolásoknál előforduló hiányosságok kiküszöbölése, gyors értékesítés — eredményjavulást észlelhetünk és ennek következtében fakihozatali százalékunk a becsülttel szemben 3 százalékkal magasabb volt és az egyes választékokat az előírt mennyiségnek megfelelő arányban termeltük ki.

Féleves értékesítési tervünket túlteljesítettük.

Szakembereink továbbképzésének előmozdítását elsősorban Erdészeti Egyesületünk helyi csoportja rendezésében tartott előadásokkal, tapasztalatcserékkel biztosítottuk és kívánjuk tovább biztosítani. Szakkönyvtárunk az év folyamán 224 kötetre bővült.

Fejlesztési tervünk sikeres végrehajtásában a pártszervezet és szakszervezetünk hasznos támogatásban részesítenek.

A fejlesztési terv hármasszava szerint a minél több, minél jobb minőségű és minél olcsóbb termelés elve alapján az erdőgazdaság önköltség-alakulását vizsgálva megállapíthatjuk, hogy féléves viszonylatban eredményjavulást értünk el. Szakembereink dolga, hogy az önköltség alakulását vizsgálva állandóan tervezzenek, kalkuláljanak, mi kedvezőbb és mi olcsóbb. Az így összeállított terv azonban bármilyen jó is legyen, ha végrehajtása elmarad, akkor eredményt felmutatni nem tudunk. A terv végrehajtásának a helyszínen való állandó szigorú ellenőrzése a minőségi és, természetű olcsó munkának a záloga, érvényesítését a munkafegyelem terén tett szigorú intézkedésekkel kell biztosítanunk.

Közel egy év távlatában felmérhető kezdeti sikerek a további még jobb munkák elvégzésére serkentőleg hatnak.

Bízunk abban, hogy közös akarattal tervünket továbbra is teljesítjük, a sok mulasztást, örökölt hibát, elmaradottságot a kitűzött időre kiküszöböljük és ezek megoldásához szükséges anyagi áldozatokat, beruházásokat helyes gyakorlati sorrendben az Országos Erdészeti Főigazgatóságtól megkapjuk.

Faanyagvédelem

GYARMATI BÉLA és JÁNDI GYÖRGY

Faanyagellátásunk megjavítását célzó törekvések, illetve intézkedések három főcsoportba foglalhatók össze:

1. az évi fatermés növelése részben az erdőterület, részben az erdők évi növekedésének emelése útján, ez elsősorban erdőművelési feladat;

2. a rendelkezésre álló fatermés gazdaságos felhasználása útján, ami azt jelenti, hogy faanyagot csak ott és olyan módon szabad felhasználni, ahol annak különleges technológiai tulajdonságai érvényesülnek;

3. az erdei és félkész választékok minőségének megóvása, a végleges felhasználási helyre beépített választékok használati élettartamának meghosszabbítása útján.

Az utóbbi kérdéscsoport — a legágabb értelemben vett faanyagvédelem — témáját tekintve biológiai, kémiai és fatechnológiai kérdések határterülete, eredményét tekintve pedig a faanyagokkal való takarékoság egyre nagyobb — de sokszor nem kellően értékelt — lehetősége.

A faanyagokra döntéstől kezdve fokozottan hatnak a környezet biológiai és fizikai tényezői (gombák, rovarok, tűz), rontják a választék minőségét, csökkentik használati élettartamát. A szűkebb értelemben vett faanyagvédelem lényege az, hogy kémiai anyagokat használ fel a károsítások megelőzésére és megszüntetésére.

A faanyagvédelmi kérdések között a *védőszerek problémája tekinthető közpon-*
tinak. (Vakin.)

A védőszerek aszerint is csoportosíthatók, hogy milyen károsítás elleni védelmet nyújtanak, így vannak:

- gombák elleni védőszerek (fungicidok),
- állati károsítók elleniek (elsősorban az insekticidok),
- a faanyag gyúlékonyságát csökkentő, égést gátló anyagok, és
- összesített hatású védőszerek.

A védőszerek ismét számos követelmény szempontjából vizsgálhatók, ezek közül természetesen a hatásosságot kell a legfontosabbnak tartani.

A védőszerek közül antiszeptikumnak nevezzük azokat az anyagokat, amelyek határozott feltételek között kölcsönhatásba kerülve a károsító szervezettel megzavarják annak életfolyamatát, gátolják fejlődését és bizonyos idő múlva pusztulásukat okozzák.

A védőszer mérgezőképessége: az anyag tulajdonságaitól, a károsító fajtájától, a törzs biológiai ellenállóképességétől és az egyed állapotától függ, s mint ilyen, részben minőségi, részben mennyiségű tulajdonság.

A fungicid védőszerek hatásmódjai ezek szerint pl. a következők lehetnek: hatástalanítják a biológiai katalizátorként szereplő fermentumokat (mint pl. a réz-szulfát a hidroláz enzimet),

lekötik a sejtek részére fontos mikrobiológiai elemeket (mint pl. a nátrium-fluorid, mely a kalcium elvonásával fejt ki sejtmérgező hatását); gátolják vagy fokozzák az oxidációt (az utóbbival mintegy „eloxidálják” a gombák elől a táplálékot), vagy mérgező hatású oxidációs termékek keletkezését okozzák.

Az egyes vegyületek mérgezőképessége lényegesen növekedhet (Petri, Rikacsev és mások vizsgálata szerint), ha a vegyület mérgező (toxifor) tagja mellett lévő — s a táplálkozás szempontjából — közömbös (inert) tagot az anyagcsereforgalomban használható (nutritív) taggal helyettesítik. A protoplazma ugyanis jobban felveszi azokat a mérgező vegyületeket, amelyek az evolúció során megszokott — s táplálékul felhasználható — anyagot tartalmazznak.

A védőszerkeverékek vizsgálatánál pedig azt állapították meg, hogy a mérgező-képesség nő (szinergizmus) vagy csökken (alergizmus), aszerint, hogy a mérgező anyag mellett van-e az anyagcsereforgalomban kevésbé, vagy jobban hasznosítható nem mérgező vegyület.

A vizsgálatok alapján valószínűleg sikerül majd az eddigieknél hatásosabb vegyületeket kiválasztani és védőszerkeverékeket összeállítani.

A védőszerek további fontos tulajdonsága a minőségi és mennyiségi állandóság. A védelem megbízhatósága érdekében a védőszerben nem történhet olyan elváltozás a felhasználás előtt, az alatt, vagy a kezelt faanyagban, amely akár hatásosságát, akár mennyiségét csökkenti. Különösen fontos a szabadban, csapadék hatásának kitett, földdel érintkező, vízben lévő választékoknál, hogy a védőszer ne oldódjon ki a biztonságot veszélyeztető mennyiségben a felhasználás évtizedei alatt. Ebből a szempontból a legmegbízhatóbbak a víztaszító (hidrofób) tulajdonságú olajféleségek.

A vizesoldatban használt védőszerek közül azonban azok, amelyek könnyen és mélyen hatolnak be a faanyagba (pl. az alkálifluoridok, bifluoridok), rendszerint könnyen kioldhatók, míg a nehezen kioldhatók (higanyklorid, dinitroortokrezol) általában nehezen hatolnak be.

Az ellentmondást sikerült feloldani az elmúlt évtizedekben a gyakorlatban is bevált védőszerkeverékek összeállításával, amelyekben az egyenként jól oldódó alkatrészek (fluor-, arzén- és krómvegyületek) a fa sejtfalanyagával érintkezésbe kerülve a kezelés utáni 4–6 hétre vízben nehezen oldható vegyületekké alakulnak át.

A védőszerek lehetőleg ne okozzanak korrozíót sem a tárolás és védőkezelés során a berendezésekben, sem a védett- (pl. telített-) választékkal érintkezésben levő fémalkatrészekben (szegeken, sínalátételemezeken, vezetékeken stb.). Természetesen elsőrendű követelmény az is, hogy a faanyag sem szenvedhet a kezelés és felhasználás során korrozíót akár a „védőszer”, akár az átalakulásakor, elbomlásakor keletkező anyagok kémiai hatására.

Ugyancsak lényeges, hogy a védőszer ne fokozza lényegesebben a faanyag gyúlékonyságát.

A faanyagok tűzkárosítás elleni vegyi védelmére használatos anyagok gyúlékonyság csökkentő, égést gátló tulajdonsága a következő hatásmódokon alapul:

- olvadási-, párolgási-, disszociálási hőelvonás,
- nem égő gázok fejlesztése,
- az erősen hőszigetelő hatású szénréteg képződését elősegítő anyagok, és
- a passzív hatású védőrétegek.

A gyakorlatban azok az anyagok, illetve keverékek válnak be, melyeknek hatásmódja összetett és egyben csökkentik a gombafertőzés lehetőségét is.

Igen lényeges továbbá, hogy a védőszer lehetőleg hazai termelésből, elegendő mennyiségben álljon rendelkezésre. A gazdaságosság szempontjából jellemző mutató a faanyag egységnyi mennyiségének megvédéséhez szükséges védőszer költsége. A védőszer árának sokszor döntő szerepe van a védőkezelés gazdaságosságának kérdésében, amennyiben a telítőiparban pl. a védőszer költsége a telítési összes költségeknek 70 százalékát is elérheti.

A gyakorlatban a várható károsítás ismeretében a választék faanyagának, a veszélyeztetettség mértékének, a felhasználás körülményeinek figyelembevételével kell történni a hazai lehetőségek és a gazdaságosság szempontjából is megfelelő anyag kiválasztása.

A faanyagvédelem különböző alkalmazási területén jelenleg használatos anyagok legjellemzőbb tulajdonságai a következőkben foglalhatók össze:

A kőszén, barnaszén, fa, tőzeg száraz lepárlásánál nyert kátrányokból és ásványolajból nyert olajok számos (részben nem is ismert) szerves vegyületből állanak. Ezen

olajok közül elsősorban a kőszénkátrányolajat tekintik a legmegbízhatóbb védőszernek. A többi olaj általában csak az antiszeptikumként szereplő, de sok országban drága, s a szükséges mennyiségben nem mindig rendelkezésre álló kőszénkátrányolaj hígítására használatos. A barnaszén és fakátrányolajok védőértékére vonatkozó vélemények eltérőek, a hazai gyakorlati tapasztalatok azonban kielégítőek. Az olajok előnyös tulajdonsága az, hogy a víztaszítók így tartós védelmet biztosítanak a szabadban az időjárás viszontagságainak kitett faanyagok (talpfák, vezetékoszlopok, vízépítések, kerítések faanyagai) részére. Lakóépületekben, bányákban beépített anyag védelmére általában nem használatosak kellemetlennek nevezhető szaguk miatt.

Az olajokat a mázoló, szóró védőkezeléseknél és elsősorban a telítésnél alkalmazzák.

Olajszerű, folyékony, oldószerekben oldott formában használatos szerves védőszer közül elsősorban a klórozott és nitrált fenolok (dinitrofenol, dinitroortokrezol, tri-, tetra-, pentaklórfenol), vízben oldható vegyületeik, a monoklornaftalin, fémnaftenátok stb., valamint az ezekre felépített védőszerkeverékek említendőek meg.

Ezek a vegyületek és keverékek a faanyagvédelem számos területen (a rönk-, fűrészáru védelemmel és elsősorban az épületszerkezeti faanyagok megelőző és megszüntető védelemmel, valamint a telítésnél) használatosak.

Több választék védelmére alkalmasak a vizes oldatok védőszereiként szereplő fluor-, réz-, arzén-, higany-, cinkvegyületek és a belőlük készült keverékek, amelyek egyaránt használhatók bármely faanyagvédelmi eljárásnál, amennyiben a védőértékük és állandóságuk az elérendő védelemhez elegendő.

Az égésgátló anyagok közül elsősorban az ammoniumfoszfátok, más ammoniumvegyületek, műgyanták és ammoniumfoszfátok keveréke, vízüveg stb. használata jöhet szóba, szintén a felhasználás körülményeinek és a veszélyeztetettségnek megfelelően alkalmazva.

**

A megelőző faanyagvédelmi eljárások célja és feladata, hogy a védőszereket a megvédendő választékra, illetve választékba juttassák.

Az elmúlt másfél század alatt kialakult számtalan eljárás, elsősorban a védőszer-behatolásnál szereplő erők szerint csoportosítható és tárgyalható.

Hajszálcsovességi (kapilláris) erőn alapulnak a mázoló, szóró, bemártó, fűrészáru és áztató eljárások, amelyek egyszerű eszközökkel, mindenhol aránylag olcsón elvégezhetők. Ez eljárásoknál egyaránt használhatók a vízben vagy más oldószerben oldott védőszer, olajok és olajszerű folyékony anyagok. Hátrányuk azonban (kivéve a hosszú, napokig tartó áztatást) az, hogy csak kis behatolási mélységet lehet velük elérni, így komoly károsítás ellen, szabadban, csapadékhatásnak kitett, földdel érintkezésben lévő nagyobb keresztmetszetű választékok részére általában nem biztosítanak megfelelő védelmet.

A mázoló, szóró, fűrészáru eljárások elsősorban rönkök és fűrészáru tárolás alatti fülledésének, kékülésének megakadályozására, valamint fedett helyen beépített épületszerkezeti anyagok (padozatok, ácsolatok) esetleg szabadban lévő választékok, szerkezetek (kerítések, hűtőtoronyok) kisebb keresztmetszetű darabjainak megelőző védelmére és a megszüntető védelem területén alkalmazhatók.

A diffúzió alapuló eljárások — ahol a nedves faanyag felületével érintkező tömény diffúzióképes védőszer vízben feloldódva diffundál a választékba — szintén könnyen és olcsón végezhetők el. Nagy előnyük — bár ez egyben követelmény is —, hogy nagy nedvességtartalmú választéknál használhatók. A védőszer még a színeseszű fák gesztrészébe és az egyébként nehezen telíthető színesgesztnélküli fenyőfélékbe is kellő mélységig hatol be.

Az idetartozó eljárások — elsősorban az „ozmotikus eljárás” —, a termelési hely közelében felhasználandó vezetékoszlopok és különböző választékok, faszerkezetek veszélyeztetett részeinek fokozottabb védelmére, valamint utókezelésnél alkalmazhatók. A Szovjetunióban új és vonalban fekvő fenyőtalpfák kezelésére is ajánlják az elmúlt években végzett kísérletek eredményei alapján.

A védőszer vizes oldatának hidrosztatikai nyomását felhasználó eljárás a nedv-kiszorító-, Boucherie eljárás szintén nedves faanyagnál, a termelési helyen vagy annak közelében is alkalmazható. A védőszer vizes oldata a választék-, általában fenyő vezetékoszlop alsó бүтүжүрөл hatol be és az edényrendszeren halad végig, így olyan eredmény érhető el a segítségével, főleg az egyébként nehezen telíthető luc- és jegenyefenyőnél, amilyen csak a diffúziós eljárásoktól várható. Hátránya, hogy az oszlopok egyedi kezelését követeli meg és hosszadalmas.

Az élő, még lábon álló fa nedvkeringésének szívó hatásán alapuló eljárás az „élve telítés”, a gyakorlatban nem terjedt el, ellenben felhasználható a gomba- és rovarfertőzés csökkentése szempontjából is előnyös kergelés vegyszerekkel való elvégzésére.

A „meleg-hideg eljárás” a szovjet és amerikai irodalom adatai szerint elsősorban bányafák és mezőgazdasági faanyagok, valamint egyéb kisebb méretű választék védőkezelésére használható. A védőszert tartalmazó folyadékban felmelegített faanyagból a sejtüregek levegőtartalmának egy része eltávozik, majd lehűtésekor a választék belsőjében lévő nyomásnak — és a légköri nyomásnak különbsége viszi be a védőszert a faanyagba.

Tekintve, hogy ez az eljárás — amelynél egyaránt használhatók vizes oldatok és olajok — nem igényel különleges gépi berendezést, eredménye viszont megfelelő körülmények között kielégítő, nagyobb vidéki faanyag felhasználó központok egyes kisebb mennyiségű választékának gazdaságos védelmére használható.

A faanyagvédelmi eljárások egyik nagy csoportját azok az eljárások jelentik, amelyekben a faanyagot zárt acélhengerben teszik ki telítőszernyomásnak. Ezeket nevezzük szűkebb értelemben vett „telítési eljárás”-nak, amelyek aszerint csoportosíthatók, hogy egy-, vagy több telítőszernyomással dolgoznak-e, illetve a telítőszer nyomást milyen munkamenet előzi meg.

Az egyes telítési eljárásoknál védőszerek vizes oldatait, olajokat, vagy kétfajta védőszert is lehet használni.

A telítési eljárások (a telítőszernyomás mértékének, időtartamának és számának, valamint a védőszerek megválasztásával, a légritkítás és levegőnyomás kombinációjával) a faanyag veszélyeztetettségének és felhasználásának minden szempontját figyelembevevő, megbízható és tartós védelmet tudnak biztosítani úgyszólván minden választék részére.

A telítési eljárások komoly gépi berendezést és jelentős energia felhasználást kívánnak meg, viszont teljesítőképességük lényegesen nagyobb, mint a többi eljárásé. (5—8 m³/óra.)

Telítési eljárásokkal történik a világon tartósított több mint 30—40 000 000 m³-re becsülhető faanyag túlnyomó mennyiségének védőkezelése.

**

A használati élettartam meghosszabbítás mindenképpen faanyag megtakarítást jelent, gazdaságosnak viszont csak akkor mondható, ha a vele járó költségek (a védőszert, a kezelést, a szállítást költségei) kisebbek, mint a tartósítással elért anyag és munkabér megtakarítás.

Az elemzéshez a védőkezeléssel járó többlet-költségek, a használhatatlanná vált választék kicserélésével járó költségek mindig megállapíthatók. Nehézségbe ütközik azonban legtöbb esetben az összehasonlítás alapját képező átlagos élettartamok meghatározása. Tulajdonképpen csak talpfák és vezetékoszlopok esetében van olyan — a matematikai statisztika eszközeivel feldolgozott — anyag, amelyből a kezelt és kezeletlen választék élettartama számítható, s az élettartamot befolyásoló tényezők (a faanyag, a védőszert, a védőkezelés, a felhasználás körülményei) szerepe jól kiértékelhető.

Azoknál a választékoknál (bányafa, épületszerkezeti faanyagok, szőlőkaró, komló-pózna, kerítésanyag stb.), ahol bár már régebben használnak tartósított anyagot is, de nem végeztek rendszeres megfigyeléseket, illetve az esetleg meglévő adatokat nem dolgozzák fel rendszeresen, nehéz megállapítani az átlagos élettartamokat. Ezeknél a választékoknál csak az elszórt irodalmi adatokra lehet támaszkodni.

A faanyagvédelem költsége és eredménye telítéssel védett választékok esetében pl. a következő:

Választék	Költség-többlet	Élettart.-növekedés
		%
Bükk talpfa és váltótalpfa ...	50—60	800—1000
Tölgy talpfa és váltótalpfa ...	30—35	60— 70
Fenyővezetékoszlop	65—70	250— 350
Fenyő bányafa	55—60	200— 400
Szőlőkaró	30—35	50— 150

(A táblázat első számsorában a telítéssel járó többletköltségek szerepelnek a választék átlagos árának százalékában, míg a másodikban a becsülhető élettartam meghosszabbodás van a kezeletlen anyag élettartamának százalékában kifejezve.)

Fateltetőiparunk gazdasági jelentőségére, illetve a telítés által elért megtakarításra vonatkozóan pl. az elmúlt év adatai alapján végzett számítások azt mutatják, hogy a várható élettartam növekedésével járó anyagmegtakarítás mintegy 90—120 000 m³-re, értéke 50—60 000 000 Ft-ra becsülhető.

A faanyagvédelem további előnye, hogy a tartósítással egyébként kis természetes tartósságú fajfajtát tehetünk a legtartósabb faanyag teljes értékű helyettesítőjévé. Erre a közvetett „minőségi fatakarékosság”-ra legjellemzőbb példa a bükk anyagnak talpfa és váltótalpfa céljaira való felhasználása.

**

Faanyagellátásunk javítása, a fatakarékosság fokozása érdekében végzett sokoldalú munka csak akkor lehet teljes és eredményes, ha minden gomba-, rovar-, vagy tűzkárosításnak kitett faanyagot megfelelő anyaggal és eredményes módon védve tárolunk és építünk be végleges felhasználási helyére.

Ezért nem volna szabad a faanyagvédelemről lemondani még akkor sem, ha ez egyrészt a bevezetésénél többlet-költséget jelent, másrészt esetleg az eljárástól függő hosszabb-rövidebb időre bizonyos készlet biztosítását követeli meg.

Az elmondottakban elsősorban a megelőző-, kémiai faanyagvédelem jelentőségét, lehetőségét és eredményeit világítottuk meg. Főképpen a lehetőségeket kell ismételtlen hangsúlyozni, mert a jelentős eredmények mellett — véleményünk szerint — még több olyan terület van, ahol a faanyagvédelem fejlesztése kívánatos és lehetséges volna.

Fatakarékosság a MÁV-nál, különös tekintettel a járóműfenntartásra

JÓZSA GYÖRGY

okl. gépészmérnök

A Magyar Államvasutak az ország legnagyobb műszaki üzeme, s mint ilyen, egyik legnagyobb műfagogyasztója. Népgazdaságunk azonban fában szegény, úgy hogy a vasút faigényét nem tudja kielégíteni. A MÁV műfaszükséglete nagy részét, sajnos, külföldről kénytelen beszerezni.

E főokok kötelezik a MÁV-ot arra, hogy a fatakarékosságot állandóan elsőrendű súlyponti kérdésként kezelje és szünet nélkül keressen és kutasson olyan újabb megoldások után, amelyek az utóbbi időben külföldről is mind nehezebben beszerezhető faanyagokat — lehetőleg hazai termelési, ill. előállítási — más anyagokkal pótolják, illetve a felhasználásra kerülő faanyagmennyiséget csökkentsék.

Felhasználási helyek szerint a legnagyobb fafogyasztók:

1. A vasúti pályafenntartási,
2. a vasúti távközlés és biztosítási és
3. a vasúti járómű- fenntartási szolgálatok.

A pályafenntartás és távközlés területein feltárt fatakarékossággal e helyen most nem kívánok részletesebben foglalkozni, csak a kimagasló eredményeket említem meg.

A talpfáknak vasbeton aljakkal való helyettesítése folyamatban van és újabb módszerek (pl. előfeszített acélbetétek, műszakilag helyesebb alak, megfelelőbb sínleerősítés stb.) alkalmazásával a vasbeton aljak felhasználási köre állandóan növekedik. *A távközlésre szolgáló vezetékoszlopoknak vasbeton lábakkal való felszerelése* nemcsak fatakarékosságot eredményez, hanem nagymértékben gazdaságos is, mert ezáltal egyrészt a vezetékoszlopok faanyagának mintegy 30 százaléka megtakarítható, másrészt a vezetékoszlopok élettartama növelhető.

Fűrészáru fogyasztás szempontjából azonban a MÁV-nál legelsőhelyen a járóműfenntartás áll. Ennek a műfának a forgalom biztonsága és egyéb népgazdasági okok miatt még jó minőségűnek is kell lennie! Ez teszi szükségessé, hogy a járóműfenntartás fatakarékosságának időszerű kérdésével részletesebben foglalkozzunk.

A következőkben azokat a módozatokat, szempontokat és törekvéseket ismertetem, amelyek e területen fatakarékosságot eredményeztek, illetve amelyek révén további fatakarékosság érhető el.

1. Fatakarékosság a szállítás és raktározás során

A fával való takarékoskosságot a szállításnál, ill. a raktározásnál kell kezdeni.

Szállításnál és raktározás közben a műfát kíméletesen kell kezelni. A raktározást szakszerűen kell végezni. Helyes máglyázással a fa minőségét még javítani is lehet; helytelen máglyázással le lehet rontani. A vastagabb darabok homloksíkját (bütüjét) homlokléccel v. olajfestéssel kell ellátni, a bütürepedések tovaterjedését kapcsokkal, ill. helyes bemáglyázással meg kell akadályozni. Szállítás közben, vagy a máglyákban lévő műfát be kell fedni, be kell árnyékolni, szűfertőzéstől, talajnedvességtől stb. meg kell óvni. Szállítás közben esetleg megázott fűrészárut nem szabad azonnal végleges máglyába rakni.

2. Szárítás a fatakarékosság szolgálatában

A vasúti kocsik a statikai terhelésen felül nagyfokú dinamikai igénybevételnek vannak kitéve. Nyers fából épített kocsi csapozása hamar kilazul, emiatt a szerkezet idő előtt tönkremegy. Ezért a vasúti kocsik építéséhez és fenntartási munkáihoz kizárólag légszáraz faanyagot szabad csak felhasználni.

A személyszállító és fedett teherkocsikhoz 10—12 százalékos, a nyitott teherkocsikhoz és valamennyi kocsi időjárásnak kitett faalkatrészéhez (pl. lépcsődeszka) 14—16 százalékos légszáraz faanyag szükséges.

A természetes szárítás, a 2—3 évi szükségletnek megfelelő nagy készlettartás miatt gazdaságtalannak bizonyult és a korszerű mesterséges szárítás került előtérbe.

Járműjavító üzemek részben már el vannak látva korszerű szárítóberendezéssel, részben azok létesítése folyamatban van.

3. Fatakarékosság a szabásnál

A járműfenntartási munkák óriási választéka, a sokféle kocsisorozat, az egyes kocsisorozatokhoz tartozó azonos rendeltetésű alkatrészek gyakori különbözősége rendkívüli ügyességet, nagy szakmai tudást és rátermettséget követel a faszabásztól. Minden darabhoz a legmegfelelőbb méretű és minőségű anyagot kell felhasználni. A kisebb darabokat elsősorban hulladékból kell készíteni.

Az üzem fagazdálkodásának határfoka nagyrészt függ a faszabász szakszerű munkájától!

4. Tartósítás, mint a fatakarékosság egyik eszköze

A vasúti kocsik, különösen a nyitott kocsik rendkívüli mértékben ki vannak téve az idő viszontagságainak s különösen a nedvesség romboló hatásának. Ezért célszerű a kocsi farészeinek tartósítása azokon a helyeken, ahol annak egyéb akadálya nincs.

A kocsi faalkatrészeinek mérgező fémekkel való telítése — tekintettel a szállítandó termékekre — nem jöhet számításba. A kocsi faalkatrészeit általában olajtélítéssel tartósítják. A nyitott kocsik telített bükk padlójának élettartama legalább 12 év. A telítetlen erdeifenyőé kb. 6 év.

A telített bükkpallókkal szerzett kiváló eredmények alapján az erdei fenyőpallók telítését is tervbe vették, amivel további fatakarékosság érhető el, mert a tartósabb telített pallókat csak nagyobb időközönként kell cserélni.

Kísérletek folytak a nyitott kocsik oldalburkolatának telített bükkfából való készítésére is. Az általában kedvező eredményt adó kísérletet 400 kocsival végezték el.

Itt említhető meg, hogy a Járműjavítók műhelyeinek padlóburkolatát is legnagyobb részben saját gyártmányú hulladékból készült telített kocka képezi.

5. Fa helyettesítése más anyagokkal

Favázás kocsik átépítése acélvázásra. A régebbi építésű favázás kocsik acélvázásra való átépítése kocsinként mintegy 10—15 m³. nagyrészt jóminőségű tölgyfa megtakarítását eredményezi. Több száz ilyen személykocsi átépítése most indult meg. Az azonnal jelentkező famegtakarításon felül elmarad az a fafogyasztás is, amely e kocsik későbbi fenntartási munkáihoz lett volna szükséges.

Lépcsődeszkák és hídállók helyett acélrácsok. Személyszállító kocsik lépcsődeszkái, tartány és teherkocsik hídállói helyett acélrácsok alkalmazása kipróbálás alatt

áll. Pozitív eredmény esetén e téren nagyobb mennyiségű I. oszt. tölgyszka megtakarítása válik majd lehetővé.

Faajtók helyett acélajtók alkalmazása. A személyszállító kocsik oldalajtói és különösen régebbi fedett teherkocsijaink ajtóit legnagyobb részben favázasak. A kocsik átépítése alkalmával ezeket mind acélvázasokra, ill. acéllemezről sajtoltakra cserélik ki. Az acélvázasokat lehetőleg acéllemez borítással látják el. E téren már eddig is elért fatakarakósság jelentős.

Fa ülésvázak helyett acélvázak. A fapados kocsik fa ülésvázait első átépítésük alkalmával acélvázasokra építik át. Az e célra szükséges acélanyag általában ócskából, ill. hulladékból, tehát gyakorlatilag értéktelen anyagból kerül ki, ezért ennek az átalakításnak népgazdasági előnye kétfősen jelentkezik.

Kocsik belső burkolatának helyettesítése. A személyszállító kocsik belső deszkafalait, ill. faburkolatát a kocsik átépítése alkalmával keményfakeretre erősített 4–6 mm-es rétegelt falemezre cserélik ki; ami az eddigi fafogyasztáshoz képest megtakarítást jelent.

Legújabbban a rétegelt falemeznek egyéb anyagokkal (bakelitből, ill. vinilszarmazékokból készült lemezek, nemesített műfák, klf. rost, ill. forgácslemezek, fémborítású lemezek stb.) való helyettesítésére világszerte folynak kísérletek.

Padlódeszka helyettesítése. A teherkocsi-padlót — kevés kivételtől eltekintve — ez idő szerint továbbra is fából célszerű készíteni, mert eddig nem sikerült olyan anyagot találni, amely szilárdság, rugalmasság és általában fizikai sajátosságok szempontjából a fát e helyen pótolni tudná.

A személyszállító kocsik padlójának más anyagokkal való pótlására azonban kísérletek folynak. Ha beválnak, e téren is jelentős famegtakarítás fog majd jelentkezni.

Ablakkeretek. A faablakos személyszállító kocsikat átépítésük alkalmával könnyűfém ablakkeretekkel látják el. Utóbbi időben törekvések tapasztalhatók a zárkereteknek fémből való készítésére is. Az itt elért fatakarakósságot jelentősen növeli az a mennyiség, ami a faablakok gyakori fenntartási munkái során ezentúl elmarad. Kísérletek folynak más műanyagokkal is.

Fékbódé, fékbódéajtók. Hazai kocsijaink fékbódéi, fékbódéajtói majdnem kizárólag fából készültek. A kocsik átépítése alkalmával ezeket a jövőben acélból fogják készíteni, ami a fafogyasztás számottevő csökkenését fogja majd eredményezni.

Rinfuza lapok. Az ömlesztett áruk szállításánál az ajtónyílás elzárására szolgáló „rinfuza” lapok eddig kizárólag fából készültek. Tervbevették ezeknek acélból való készítését, ami nagyobb mennyiségű fenyődeszka megtakarítását fogja eredményezni.

Berendezési tárgyak. Személyszállító kocsiknál az asztalok, poggyásztartók, WC ülések, ülésfedelek stb., teherkocsiknál a gyümölcsrácsok stb. eddig fából készült alkatrészeinek más anyagból való készítésére kísérletek folynak.

Az 5. pontban csak a fontosabb fatakarakóssági lehetőségeket soroltuk fel; a kocsifenntartás és ötletes újítások során a fatakarakósságnak még sok lehetősége van.

Erdemes megemlíteni, hogy jelentős mennyiségű famegtakarítást eredményeztek azok az elfogadott újítások, amelyek a poggyászkocsikban a kutyaketrecek, a személykocsik „nemdohányzó” szakaszaiban a hamutartók elhagyását javasolták.

Az elérhető legnagyobb fatakarakósság azonban csak akkor fog jelentkezni, ha a szükséges helyettesítő anyagok a felhasználó üzemekben rendelkezésre állanak. Ezt gondos tervezéssel, nagy előrelátással és helyes szervezéssel kell megoldani.

6. A méretek csökkentése

A régebbi építésű vasúti kocsik alkatrészeit gyakran indokolatlanul túlméretezték, ami mind az építésben, mind a fenntartásban anyagpazarlást eredményezett. Ezenfelül az ilyen anyag többlet feleslegesen megnövelte a kocsik súlyát s végeredményben a kocsik vontatásakor szénpazarlást is okozott. A vasút tehát többszörösen is ráfizetett az ilyen hibákra.

A szocialista gazdasági rendszerben, elsősorban az újító mozgalmakon keresztül sorra jelentkeztek ezek a hibák.

Ennek során sok fából készült, túlméretezett alkatrész változtatta meg alakját és méreteit, mindenkor a műszaki szempontok legteljesebb figyelembevételével.

A régebbi kocsik általában $\frac{1}{2}$ -os belső burkolatdeszkázata helyett a kocsik 4, ill. 6 mm-es rétegelt lemezborítást kaptak,

a nehéz és terjedelmes lámpaalátétek elmaradtak,

az eddigi gyakorlattal szemben a fapados kocsik kisebb igénybevételnek kitett háttámlécei az üléseknél kisebb vastagsági méretben készülnek.

a díszlécek, párkánylécek, fedlécek, zárólécek stb. egyszerűbbek és könnyebb kivitelűek lettek.

7. Hulladék, ill. ócskafa felhasználása

Nagy szerep jut a vasúti kocsik fenntartási munkái során a hulladékfa és a kocsikból visszanyert ócska-, használható faanyag felhasználására.

A vasútnál általános érvényű elv az, hogy csak azt a faanyagot szabad alárendelt célra (pl. tüzelésre, begyújtásra) felhasználni, amelyek semmi ipari célra már nem alkalmas.

A hulladék gazdaságos felhasználására csak egy példát említek, amely ötletessége és nagy gazdasági előnye révén a legjelentősebb: a személykocsi padló járófelületeinek parkettázását. Az e célra szükséges parketták méretei és szerelésük módja az egységes gyártás és szerelés biztosítására szabványba került. A parketta hulladékból, tehát gyakorlatilag értéktelen anyagból készül, s ennek ellenére tartósság és fenntartás szempontjából jobb az eddigi megoldásoknál. E módosítás kihatása a fatakarékosságra nagy jelentőségű.

8. Méretre rendelt faanyag beépítése

Jelentős famegtakarítást eredményez a vasúti teherkocsi padlóknál az a körülmény, hogy a darabokat beépítési hosszúságukban termelik, s így azok hosszvesztés nélkül építhetők be. Ezen a réven a MÁV-nál évi kb. 500 m³ a famegtakarítás. További megtakarítás adódik a rönkök hossztolásánál, mert nagyobb hosszválaszték esetén általában jobb a rönkök fakihozatala.

Elmondottak alapján javasoltuk, hogy a népgazdaság más szektorai (pl. az építésszaktalások) részére is biztosítsák a mostani 25 cm-es hosszfokozat helyett a beépítési méretek gyártása, de illetékesek szerint, termelési nehézségek miatt ez nem volt megvalósítható.

9. Összefoglalás

Az elmondottak összegezése és kiértékelése után megállapítható, hogy a fatakarékosságot a Vasút súlyponti kérdésként kezeli, s abban eddig is jelentős eredményeket ért el. De egyes helyeken még vannak feltáratlan területek, s különösen a műanyagfelhasználás terén még csak a kezdet kezdetén vagyunk! Itt még nagyon sok a tennivaló!

A fatakarékosság fokozására javítani kell a fűrészáruk szállítása és raktározása munkáját, sürgősen meg kellene építeni a még hiányzó faszárítóberendezéseket és ki kellene terjeszteni a termelési hosszúságban felhasználásra kerülő faalkatrészek körét.

A fának más anyagokkal való helyettesítése kérdését pedig állandóan fokozott figyelemmel kell kísérni, s beható kísérleteket kell folytatni a rohamosan fejlődő műanyagipar termékeivel és a különféle rost-, ill. forgácslemezekkel, mert e téren a fával való takarékságban még további nagy eredmények várhatók.

Olvasd, terjeszd

az ERDŐGAZDASÁGOT

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Fél évre 15 forint, egész évre 30 forint

A termelési érték emelésének egyes kérdései

BENEDEK ATTILA

OEF főosztályvezető

Népgazdaságunk fejlesztésének és az életszínvonal emelésének feltétele a termelés növelése, a munkatermelékenység emelése és az önköltség csökkentése népgazdaságunk valamennyi ágában. Az erdőgazdaságban a termelés növelésének jelenleg határt szab erdőállományunk és annak állapota. Éppen ezért szükséges, hogy megvizsgáljuk az azonos mennyiségű és minőségű alapanyagból magasabb értékű termék előállításának lehetőségét. A magasabb értékű terméknek azonos alapanyagból és azonos költséggel való előállítása növeli a termelékenységet és csökkenti az önköltséget. Ezért a magasabb érték előállítását meg kell vizsgálnunk és az erdőszet minden területén meg kell valósítanunk. A magasabb értékű termékek előállítása lehetőségének igen széles köre van az erdőszet területén is. Így azokat három részre taglalva tárgyalom.

Vizsgálódásomban a jelenleg érvényben lévő belföldi árrendszer helyett általában a világpiacra lévő faanyag árakat fogadom el, elsősorban azért, mert faanyagból köztudomásúlag import állam vagyunk és nem közömbös számunkra, hogy a belföldön kitermelhető faállományokból milyen világpiaci áru faválasztékot állítunk elő és faanyagimportunkat egyes választékokból milyen áron szerezzük be. Figyelembe vettem továbbá azt is, hogy egyes import faválasztékok beszerzését a világpiaci árakon túl milyen szállítási költségek terhelik.

Az erdőgazdaság területén a magasabb értékű termékek előállításának egyik alapvető lehetősége az iparifaanyag kihozatalának növelése. Ebben a tekintetben alapvető fontosságú, hogy a favágatás megtervezésekor a lehetséges iparifa választékok reálisan feszített mértékben legyenek megtervezve. Különösen nagy jelentőségű a kemény lombos fafajokból az iparifa kihozatal emelése, nem utolsósorban az iparifa termelés szempontjából eléggé elhanyagolt cser-tölgyes kitermelésekből. Különösen a hasított sörszékfa termelésével tudunk az eddigi bányadeszka-rönk értéknél lényegesen magasabb termelési értéket elérni. Az erdőgazdasági és fűrészipari termékek közül (lemezipart bele nem véve) a *donga* az a választék, melynek legmagasabb a gömb-fa köbméterre vonatkoztatott világpiaci ára.

Az erdőgazdaságok iparifa anyag termelésén belül igen jelentős kérdés az évek óta állandóan túlteljesített bányadeszkarönk termelésének kérdése. Úgy tűnik fel, mintha egyes erdőgazdaságok, mikor a tervükben előírt fűrészrönk és talpfarönk mennyiséget elérték, minden vastagabb méretű iparifa felfutást, tekintet nélkül annak minőségére, bányadeszkarönkké dolgoztatnak fel, s ebben a minőségben szállítják le. Az is előfordult, hogy a bükk fűrészrönkre előírt szállítási határidőn túl a tervenfelüli bükkgömbfát egyes erdőgazdaságok bányadeszkarönk címen szállították le. A fűrészüzemek természetesen ez ellen nem léptek fel, hiszen ez náluk anyagkihozatali mutatójuk megjavítását redményezte. Az iparifa többlet kihozatal, ami legtöbbször becslési lazaságból adódik, alaposan vizsgáltsuk és mindig arra alkalmas választékká hoztoltassuk fel és szállíttassuk le.

Igen jelentős a *bányafa termelés fokozása*. Jelentős import megtakarítást érhetünk el, főleg devizális szállítási költségekben, ha nagyobb mértékben tudjuk bányáinkat ellátni hazai lombos bányafával. Nagy jelentősége van a többlet bányafa termelésének nemcsak a népgazdaság egésze

szempontjából történt magasabb érték előállítására miatt, hanem azért is, mert a bányászatnál az ellátás mennyiségi felemelésével csökken a fajlagos fafelhasználás. Így népgazdasági szempontból az önköltség közvetlenül is csökken.

Általában magasabb értéktermelési lehetőségeket rejt magában a hosztolás megfelelő szakemberre való bízása és gondos ellenőrzése. A hosztoló munkájával szabja meg, hogy a kitermelendő faállományoktól milyen érték-kategóriákba kerül feldolgozásra a faanyag. Nem szabad eltérni, hogy egyetlen vágásban is, egyetlen köbméter ledöntött faanyag a hosztoló előzetes felülvizsgálása és hosztolási utasítása nélkül kerüljön feldarabolásra. Ahol a hosztolók rendszeresen dolgoznak, lényegesen magasabb, jobb minőségű iparifa kihozatalt értünk el, pedig itt is sok kívánni valót hagy maga után hosztolóink felkészültsége és munkája. A fűrészüzemek a szakszerűen hosztolt fűrészlőknél kevesebb költséggel, magasabb értékű választékot tudnak előállítani. A szakszerű hosztolás tehát a termelési érték emelkedését az erdőgazdaságokban és a fűrésziparban is lehetővé teszi.

Nagy jelentőségű, hogy az 1955—56-os vágástervezéssel kapcsolatban az OEF figyelmet fordít a *helyes választék-tervezésre*, hogy a favágatási tervekben és a későbbi tervezés munkájában már eleve minden lehetőséget figyelembe vesz, s így reális ipari faválasztékot tervezzenek meg erdőgazdaságaink. Eleve meg kell akadályozni, hogy a laza favágatás-tervezés a későbbiek során az üzemi részlettervet olyannak tüntesse fel, mintha az üzemi részletterv a mennyiségileg lerögzített faválaszték tervével gátolná a magasabb érték termelését.

Ha erdőgazdaságaink jól készített vágástervek alapján, gondos hosztolással végzik fakitermelési munkájukat, minden lehetőség megvan arra, hogy ugyanabból a faállományból lényegesen magasabb termelési értéket érjünk el. A termelési érték, illetve az árbevétel alapja az elszállításra került faanyag mennyiségi és minőségi adatait tartalmazó értékesítési konzignáció. Igen gyakori eset, hogy közbenso rakodóinkon és elsősorban feladóállomásokon a vevő kifogásolásának elkerülése érdekében oly biztonsággal minősítenek, hogy abból jelentős árbevételi kiesés származik, még a jelenleg érvényben lévő és a minőségeket kellőképpen nem értékelő árrendszer alkalmazása mellett is. A rakodókezelők minősítési munkája, de a rakodók rendjének és a rakodás technológiájának biztosítása is megköveteli, hogy nagyobb forgalmú, értékesebb anyagokat továbbító rakodóink munkáját megfelelő szakmai képességű erdőész irányítsa, akinek nem okoz problémát a tömellőli választékolás és minősítés után meghibásodott faválaszték megfelelő kijavítása, átdolgozása, vagy átminősítése. Erdőgazdaságaink a magasabb értékű választékok megtervezésével, kitermelésével és elszállításával nagy mértékben fokozni tudnák bevételeiket és nagy lépést tennének meg a veszteség nélküli erdőgazdálkodás útján.

A *fűrész- és lemezipar* legértékesebb terméke a *lemez*. Ezért a magasabb termelési érték elérésének egyik alapvető kérdése a fűrész- és lemeziparban az adott anyaghelyzeten kívül a lemezipar termelési tervének felemelése, a fűrészipar termelési tervének csökkentése.

Ez természetesen szükségessé teszi, hogy a lemezgyártásra szóbajöhető gömbfaanyagokat kizárólag a lemezgyárak részére szállítsuk le és a lemezgyárak melletti fűrészüzemeket és egyéb melléküzemeket ellássuk mindazokkal a gépekkel és berendezésekkel, amelyekkel a szabványszerű lemezzé fel nem dolgozható gömbfaanyagokat értékes lemezárúvá vagy fű-

részárúvá dolgozhatjuk fel (pl. gőzölt bükkfűrészáru, fűzött hordó és dobozgyártás).

Jelentősen emelhetjük a termelési értéket a *színfurnér* termelés olyan anyagokból való felfuttatásával, amelyekből az utóbbi évek során nem termeltünk színfurnért. Ilyenek: szilgyökér, kőrisgyökér stb. Mivel a színfurnéi mennyiségét annak felülete és nem köbtartalma szabja meg, nagy jelentősége van a jelenlegi átlagos 0,7 mm-es vastagságról az importból ismert 0,4 mm vastagságra való áttérésnek. Az áttérés jelentős importot szüntetne meg, ugyanakkor szükségessé teszi új furnérhasító gépek beszerzését. Amint az erdőgazdaságban, úgy a faiparban is igen elhanyagolt a hossztolás, vagyis a keretfűrészből kikerült anyagok választékát meghatározó tevékenység egy-két fűrészüzemben található csak meg. A manipuláns (vorreizer) működésének hiánya odavezet, hogy elsőosztályú pallóanyagokból sem fűrészelik le az üzemek azokat a hibás részeket, amelyek miatt az áru csak másod-, sőt harmadosztályú minőségben adható át. Nem volna szabad keretfűrészben átengedett anyagot a „vorreizer” berajzolása nélkül tovább feldolgozni és a körfűrész és a szalagfűrész munkások belátására bízni az egyes palló- vagy deszkadarabok manipulálását. Nem véletlen, hogy „vorreizer” rendszeresen csak Barcs és a Nyugatmagyarországi Fűrészben működik és éppen ez a két vállalatunk érte el kimagaslóan a legjobb gazdasági eredményeket a legjobb áruminőség mellett.

Nagy termelési érték emelést érhetünk el a faiparban az eddig igen elhanyagolt és komoly veszteségeket okozó csergömbfa feldolgozás során. A negyedéveken, sőt éveken keresztül elfekvő csergömbfa anyagok, még ha azt az üzem elsőosztályú gömbfaként is vette át, már legfeljebb csak bányaszéldeszka, vagy koporsódeszka termelésre használható fel. Az idejében való feldolgozás során cserből szinte korlátlan mértékben termelhetünk sörösdongát. Hordóimportunk megszüntetése lehetséges olyan gömbfából, amelynek értékét mind az erdőgazdaságban, mind a faiparban túlzottan lebecsülik. A cser sörösdonga népgazdasági értékére jellemző, hogy 1 köbméter donga világpiaci értéke = 2,8 köbméter tölgyfűrészáru értékével.

Nagy jelentőségű a *bányadeszkarönkök* feldolgozásánál annak mérlegelése, hogy a bányadeszkarönknek minősített gömbfa vajon csak bányaszéldeszka minőségű áru előállítására, vagy értékesebb egyéb fűrészáru (deszka, palló, donga, fríz, bútorléc) készítésére alkalmas-e. Számokban a mérlegelés jelentősége: 1 köbméter lombosfűrészáru világpiaci értéke = 2,0 köbméter, fenyőfűrészáru értéke = 5,0 köbméter fenyő bányaszéldeszka értéke. Szükségszerűen meg kell valósítanunk, hogy bányaszéldeszkarönk készletünkben maximális mértékben termeljünk értékesebb fűrészáru választékokat.

A gömbfaanyagok kihozatali százalékanak reális emelése még olyan terület a faiparban, amely további termelési érték elérését teszi lehetővé. Itt a *hasznoshulladék feldolgozásáról* kell szólni, amely jelentős alapanyaga ugyan egyes ktsz-eknek, azonban emellett kívánatos, hogy fűrészüzemeink az eddigi helyes kezdeményezéseket folytatva (Nyugatmagyarországi Fűrészek, Szeged, Barcs) maximális mértékben dolgozzák fel hasznoshulladékaikat és jóformán szüntessék meg a hasznoshulladék választéknak közvetlen értékesítését. Fríz, jelzőkaró, seprőnyél, ládák, kisebb nyélanyagok termelhetők hasznoshulladékból. A hasznoshulladéknak az ország távoleső részén működő ktsz-hez való szállítása feldolgozásra és onnan má-

sik távoli tovább felhasználóhoz való elszállítása feltétlenül komoly népgazdasági érték kiesést, költségtöbbletet jelent.

Az értékesítés vonalán is sok a tennivaló. Az importból érkező faanyagok külföldi osztályozása, minősítése a belföldi felhasználás igényeinek nem minden esetben felel meg, ezért már évek óta bevezetett módszer a *külföldről érkező faanyagok rendszeres átosztályozása*. Erre a célra a népgazdasági tanács annak idején külön vállalatot hozott létre (Fürfa). Ugyanakkor, mikor ilyen jelentőséget tulajdonítunk az import fenyőfűrészáru átosztályozásának, nem fordítunk elegendő gondot a hazai fűrészipar termékeinek megfelelő minősítésére, osztályozására. Természetes, hogy a felhasználók a szabványosítás és az átvétel során egyaránt törekednek minél szigorúbb minősítésre. Ezáltal is kívánják biztosítani a faanyagfelhasználás fajlagos kihozatalának megjavítását. Ez a törekvés semmiesetre sem mehet a faipar termelési értékének csökkentésére. A felhasználók ezirányú működése gyakori esetekben odavezet, hogy indokolatlan hosszúsági, szélességi és vastagsági méreteket követelnek meg, amelyeket csak nagy nehézségek és többletköltségek árán tud erdőgazdaságunk, faiparunk, vagy importunk teljesíteni. Ugyanakkor a felhasználók az így túldimenzionált anyagokat esetleg ötletszerűen, jó esetben tervszerű elgondolással apróbb darabokra dolgozzák fel.

Ezért nagy jelentősége van annak az elgondolásnak, hogy a faanyag termelése és a faanyag felhasználása közötti szerv a termelés és a felhasználás helyén alapos és beható vizsgálatokat végezzen a feltétlen szükséges méretek és minőség biztosítása és az anyagok takarékos felhasználása, célszerű helyettesítése érdekében.

Az erdőgazdaság és a fűrész-lemezipar magasabb termelési értékét a fent elmondott technológiai és anyaggazdálkodási módszerekkel lényegesen fel tudjuk emelni. A technológiai és anyaggazdálkodási elgondolások, intézkedések azonban gyakran beleütköznek a hibás tervezésbe, fogyatékos ár- és bérrendszerünkbe, beralap ellenőrzésünk jelenlegi rendszerébe. Ezek az adminisztratív intézkedésekben meglévő fogyatékok sok esetben gátolják a magasabb értékű termékek előállítását. Feladataink közé kell tehát iktatnunk a magasabb érték elérése érdekében, hogy a gátló körülményeket megfelelő terv, ár, bér, vagy beralap intézkedéssel felszámoljuk, mert a terv, ár, bér, prémium és beralap ellenőrzési rendszer nem egymástól független intézkedéseket jelent, hanem valamennyinek közös feladata a szocialista termelés gazdaságosságának emelése.

A technológiai, anyaggazdálkodási és adminisztratív intézkedéseket egymással összhangban kell megtenni, így komplex hatásuk feltétlenül meghozza az erdészet veszteségmentessé tételét és a népgazdaság egészében is jelentős termelési érték emeléshez, illetve önköltségcsökkentéshez vezet.

Csereseink átalakításának kérdése

KOSSOW JÓZSEF

erdőmérnök

Az erdőgazdálkodás fejlesztésének elsődleges feladata az élőfakészlet gyarapítása s ennek eredményeképpen az erdők *hozamának fokozása*. Ezt a célt mindazon okok feltáráásával s azoknak szivós kitartással végrehajtott kiküszöbölésével érhetjük csak el, amelyek élőfakészletünket s evvel együtt évi fahozamunkat a jelenlegi alacsony fokra apasztották. Ezen okok között talál a leglényegesebb: a múlt helytelen gazdálkodása, amely legfőképpen a tarvágással egybekötött sarjerdő-üzemmód kiterjesztésében, illetve a termőhelyi tényezők figyelmen kívül hagyásával végrehajtott, a legkönnyebben megtelepíthető fajokkal végzett erdősítésekben nyilvánult meg.

Ennek a helytelen gazdálkodásnak eredménye, hogy hazánk lomberdejének 35 százaléka sarjeredetű s hogy az ország fával borított területének közel egyötödét: 17,7 százalékát, kereken 180 000 ha-t cserállományok foglalják el. Sarjerdeink túlnyomó többsége több fordulón át ugyanazon tuskóból eredt, nem csoda tehát, hogy termelőképességük mennyiségileg is, de különösen ipari fakihozatal szempontjából messze alatta marad annak a mértéknek, amelyet az általuk elfoglalt termőhely megfelelő fajajt feltételezve szálerdő üzemmódban produkálni tudna. Sürgős feladat tehát sarjeredetű erdeinknek szálerdővé való átalakítása.

Nem csekélyebb horderejű problémája a magyar erdőgazdaságnak cserállományaink területi túltengése, amit súlyosbít az a körülmény, hogy azok túlnyomó többsége sarjeredetű, sőt nagy részük rontott erdőnek minősíthető.

Ha figyelembe vesszük, hogy a lassan növvő cserfa, — annak ellenére, hogy elegendő mennyiségű nemesebb fajaj híján bányászati célokra, telített állapotban vasúti talpfának, különböző gazdasági célokra fűrészlőnek, sőt újabban parkettának és furnárnak is felhasználják, — műszaki célra csak korlátozott mértékben és kizárólag fajsúlyunk okozta kényszerből használható, nem lehet vita tárgya, hogy a cser területarányát erősen vissza kell szorítanunk. Még magról kelt, kifogástalan növesű egyedeit is gyakran teszi műszaki célra teljesen alkalmatlanná a hideg iránti érzékenységéből származó fagylyéc s a kártyásodás, álgeszt s különösen a gyenge talajú idősebb sarjerdőkben gyakori *Fomes obliquus*-fertőzés egyaránt csökkenteni műszaki értékét. Ellentétben a tölgyvel fájából hiányzik a csersav s emiatt csak tökéletesen és állandóan száraz helyen mutat állékonytápot műszaki felhasználásban. Evvel szemben el kell ismernünk, hogy magas kalóriájával és kitűnő parázstartó képességénél fogva összes hazai fajajaink közül a legértékesebb tűzifát szolgáltatja.

A csert elsősorban azokról a termőhelyekről kell visszaszorítanunk, amelyekről a tölgnél sokkal gyakoribb magterméséből következő könnyű megtelepíthetősége révén a műszaki szempontból legkitűnőbb fajajunkat: a *tölgyet* szorította ki. Talán ennél is sürgősebb a csernek olyan, csekély mértékben ugyan, de mégis előforduló termőhelyekről való leváltása, amelyek a *nyáarak* megtelepítésére alkalmasak. Vének volna népgazdaságunkkal szemben, ha ezeken a helyeken megtűrnék a csert s lemondának arról a gyors tömegprodukcióról és nagy ipari fakihozatalról, amelyet a nyáarak ott feltétlenül biztosítanak.

Nem elégedhetünk meg azonban a csernek pusztán a tölgytalajokról való visszaszorításával. A cser ezeken a talajokon kívül is nagy kiterjedésű olyan területeket foglal el, amelyek csekélyebb termőerejük ellenére is lényegesen nagyobb értékek termelésére képesek, mint jelenlegi hasznosításukban. Gondolok itt elsősorban az amerikai vöröstölgyre, az erdei- és feketefenyőre, amelyek mindegyike a csernél sokkal gyorsabb növesű és értékesebb műszaki tulajdonságokkal bír, tehát nagyobb hozadék és értékesebb választékok termelésére képesek.

Fenyőfában való szegénységünk elsősorban az *erdeifenyő* termőterületének fokozásával mérsékelhető, mert az értékesebb fenyőárut szolgáltató luc-, jegenye-, vörös-, zölduglaszfenyő telepítésének lehetősége hazánk területén igen korlátozott. Fenyőállományainknak felszaporítása érdekében tehát az erdeifenyő termőhelyi igényeinek megfelelő, jelenleg cser által elfoglalt területeket mielőbb át kellene adnunk az erdei-fenyőnek.

Az *amerikai vöröstölgyre* szerény termőhelyi igényeinél fogva, valamint gyors növekedésére és igen jó műszaki tulajdonságaira való tekintettel szintén nagy szerep vár rontott csereseink átalakításánál. Az erdeifenyővel szemben a jobb vízgazdálkodású talajok fája. Hazai tölgyeinket megközelítő csersav tartalma műszaki használatosságát messze a cser fölé emeli, s nem sokban marad el a hazai tölgyek sokol-

dalú felhasználhatósága mögött. Fájának jó minősége és tartóssága mellett műszaki értékét nagyban növeli egyenes növése s az a körülmény, hogy a hideg iránti érzéketlensége folytán teljesen fagylégmentes. Mindezen jó tulajdonságai mellett külön ki kell emelni, hogy — szemben a cserrel, amely különösen idősebb korában elegyetlen, kigyérült állapotban képtelen a talaj meglévő termőerejét fenntartani, — a vöröstölgy dús lombhullásával határozottan talajjavító fafaj, tehát nagyobb és értékeesebb hozadék termelése mellett az erdőgazdálkodás alapvető termelő eszköze: az erdőtalajt javítja, termőerejét gyarapítja. Ha csereseink átalakításánál ma még kisebb szerep jut a vöröstölgynek, ennek kizárólag az az oka, hogy makkja és csemetéje ezidő szerint nagyon nehezen szerezhető be.

A *feketefenyőnek*, mint a csernél gyorsabban növő, nagyobb fatömeget, jobb és több igazi fát termelő fafajnak szintén szerepet kell juttatni a cserések átalakításában a száraz, meleg, meszes talajokon.

A Soproni Tanulmányi Erdőgazdaság helyzete a cser térfoglalása tekintetében az országos átlagnál is kedvezőtlenebb: faállománnyal borított területének 26,4 százalékát foglalja el a cser s e cserállományok 67,6 százaléka sarjeredetű.

Erdészetenkénti, illetve erdőművelési tájanként megoszlását az alábbi táblázatban szemléltetjük:

E r d é s z e t	Erdőművelési táj megnevezése s az általa elfoglalt terület aránya az erdészetek területének %-ában	A cser százalékos jelenléte
Hegyvidék	47. Soproni hegyvidék	100% 0,13
Sopronkörnyék	46. Írottkőalja	26% 39,07
	48. Soproni dombvidék	74%
Rőjtök	45. Kemenesalja	100% 38,23
Iván	45. Kemenesalja	100% 32,44

Nem lesz érdektelen ideiktatni a csernek termőhelyi osztályonkénti százalékos megoszlását sem: csereseink 31 százaléka I., 33 százaléka II., 22 százaléka III., 12 százaléka IV. és 2 százaléka V. termőhelyi osztályú.

Érdekes cserállományaink korosztályok szerinti megoszlása is: amíg a magról kelt cserések az alacsony korosztályokban mutatnak magasabb arányszámot, a sarjeredetű cserállományok éppen az ellenkező képet mutatják:

Az állomány eredete	1—10	11—20	21—30	31—40	41—60	61—80
Mageredetű	32,6%	27,1%	22,4%	8,4%	6,0%	3,5%
Sarjeredetű	18,4%	19,6%	22,0%	24,4%	14,6%	1,0%
Együtt	22,9%	22,0%	22,0%	19,2%	11,9%	2,0%

A közölt számadatokból megállapítható, hogy a „Soproni Hegyvidék” tájegységben a cser térfoglalása minimális, ugyanakkor azonban az erdőgazdaság összes többi erdészetében, illetve különböző tájegységén nyomasztó mértékben nyomult előre: 32—39 százalékát foglalja el a faállománnyal borított területnek. Felújítási tevékenységünkben a fent vázolt irányelveknek megfelelően évek óta folyik a harc a csernek megfelelő arányra való visszaszorításáért.

Most készülő új üzemterveinkben a Kemenesaljai (44.) Írottkőaljai (46.) és Sopron-Dombvidéki (48.) tájon már csak 10—10 százalékos területarányt engedélyezünk a csernek, míg Sopron-Hegyvidékről (47.) továbbra is teljesen ki van rekesztve. *Babos Imre „Magyarország táji erdőművelésének alapjai”* című munkájában nagyjában hasonló térfoglalást szán a csernek a kérdéses területeken, egyedül Írottkőalján nem szán neki semmi szerepet. Minthogy erdőgazdaságunknak ezen tájra eső területe: a Sopronhorpács—Kövesdi erdő mind talaj, mind klíma szempontjából sokkal inkább a Kemenesaljai tájegységhez tartozna, mint Írottkőaljáéhoz, a csert itt nem tartjuk teljesen mellőzhetőnek. Ezen a területen a cser jelenlegi területaránya 26,9 százalék.

A cser magas területaránya egyedül Iváni Erdészetünk viszonylatában nem kifogásolható, ez a terület ugyanis nagyjában a Babos Imre által meghatározott „Cseri földek átlagos lapályai”-nak felel meg, amelyre ő maga is 60 százalékos cseresítést ajánl. Ezeken a területeken jelenleg is folyik a cseresítés.

Cser állományaink termőhelyi osztályok szerinti megoszlása egymagában is bizonyítja, hogy a csernek 60—70 százalékos visszaszorítása szükséges ahhoz, hogy legálább a legjobb, jelenleg cser által elfoglalt talajainkra értékesebb fajok legyenek telepíthetők.

A fent közölt korosztálytáblázat pedig azt bizonyítja, hogy sarjeredetű, tehát legrosszabb cserállományaink, — bár elég lassú ütemben — de már huzamosabb idő óta fokozatosan fogynak, ugyanakkor azonban mageredetű csereseink területaránya növekedőben van, (legfőképpen a kemenesaljai új erdőtelepítések következtében). A cser térfoglalásának abszolút értéke az iváni cser-telepítések következtében egyelőre még némi emelkedést mutat.

Csereseink átalakításának módja, azok állomány- és talajviszonyainak rendkívül nagy változatossága szerint egymástól erősen eltérő, egyben azonban megegyeznek: *sohasem tarvágással, hanem mindig a leváltandó állomány védelmére támaszkodó alátelepítéssel* kapcsolatosak. Tarvágást s utána teljes talajelőkészítéssel s esetleg mezőgazdasági köztes használattal kapcsolatos újraerdősítést csak olyan szélsőséges esetben alkalmazunk, amikor igen erősen kiritkult s ennek következtében lágyszárú gyomoktól erősen elborított, jó termőtalajú, sík területen álló állományokról van szó. Az ilyen területeken az erdei talajra jellemző különleges tulajdonságok már úgyszólván túlnyomórészt kárbavesztek, a még meglévő csekély árnyalás eltávolításával és a talaj feltörésével tehát már édes-keveset rontunk rajta. Ezzel szemben a teljes talajmegműveléssel s a lágyszárúaknak ezzel járó kipusztításával igen nagy mértékben megkönnyítjük az újraerdősítést és ápolást, ami a fiatalos záródásig súlyos ezer forintok megtakarítását jelentheti.

Az alábbiakban nagy vonalakban, sematikusan közlöm, azokat az eljárásokat, amellyel csereseink átalakítását végezzük.

Túlságos részletesség elkerülése érdekében két csoportban tárgyalnám az eljárásokat, aszerint, hogy vágásérett, idős, vagy rosszul felújult, elcserjésedett és elgyomosodott fiatal, rontott cserállományokról van-e szó.

Idős cserések átalakítását, amennyiben azok záródása oly mértékű, hogy lényeges gyomosodás talajukon még nem észlelhető, a záródás megfelelő megbontásával kell kezdenünk, a koronabontás azonban csak oly mértékű lehet, hogy azt semmi esetre se követhesse gyors elgyomosodás, ellenben elegendő fényt biztosítson a bontást azonnal követő alátelepítésnek. Az ilyen magas korban még mindig erős záródásban lévő cserések majdnem kizárólag tölgy talajokon állanak, amelyekre minden körülmények között a tölgyet kívánjuk visszahozni. *Az alátelepítést, hacsak lehetséges tölgyekkel hajtjuk végre*, mégpedig bőséges tölgytermés esetén ha-ként 5—6 q makknak egyenletes elosztású bekapálásával, mérsékelt makk-készlet rendelkezésre állása esetén egymástól 1 m távolságban húzott pástákba történő vetéssel. Ha a terep és egyéb viszonyok erre alkalmassak, 50 cm-es sortávolsággal *csemetekert-szerű vetést végzünk*, avval a céllal, hogy minden második csemetesort egy, esetleg két éves korában csemetével történő alátelepítések céljára kiszedjünk. Makktermés híján az alátelepítést az előző évek terméséből csemetekertben, illetve az előbbieken leírt módon, állomány alatt nevelt csemetével végezzük, a záródás mielőbbi elérése céljából ha-ként minimálisan 10 000 db csemetével. A tölgycsemetének árnyékot eléggé tűrő természetére való tekintettel az átalakítandó állomány megbontása nagyon mérsékelt s a további bontásokat, illetve a végső vágást, — minthogy a cserállományok legkiválóbb faegyedeinek továbbtartásától sem várhatunk számottevő értékgyarapodást, — kizárólag az alátelepítés optimális fejlődésének igényei szerint ütemezzük. A talaj viszonylagos gyommentességét felhasználjuk arra, hogy *bőséges mennyiségű gyertyánmag* sekély bekapálásával már az új állomány kezdeti stádiumában biztosítsuk az annyira fontos *második koronaszint* jövőd kialakulását. A gyertyán megmaradását, illetve alsó szintben tartását az anyaállomány óvatos bontásával, illetve szükség esetén visszavágással biztosítjuk.

Sopronkönyéki erdészetünk szárhalmi erdészkerületében 1952-ben kefesűrű cserűjulat borította be egyik átalakításra váró idős cserállományunk talaját. A természetes cserűjulatba méteres sortávolságra mérsékelt mennyiségű tölgyemakkot kapáltunk be, illetve a terület egy részén erős tányérozással tölgycsemetét ültettünk. Különösen a makkvetéssel sikerült megfelelő elosztásban és elegendő mennyiségben biztosítani azt a tölgycsemete mennyiséget, amely a természetes cserűjulatnak tölgy-

állománnyá való alakításához szükséges. A második koronaszint kialakításához szükséges bőséges gyertyánújulatról az idős cserállományban található gyertyán-anyafák máris gondoskodtak.

A természetes cser újulatot a továbbiakban biológiai segélynyújtásra használjuk fel a fiatalos mielőbbi záródásának elősegítése érdekében, élénken ügyelve természetesen minden egyes tölgycsemete megfelelő növényterének biztosítására. Az ápolások, tisztítások és gyérítések során gondoskodunk arról, hogy a jelenleg túlnyomó többségében cser újulat tölgy állománnyá alakuljon át.

A sekélyebb, szárazságra hajló, kavicsos talajú, idősebb korban rendszerint erősen kigyérült cser állományok leváltására főfajként az *erdeifenyőt* alkalmazzuk. Ezeknek talaján a lágyszárú gyomnövények, sokhelyütt a cserjék már erősen jelentkeznek, az alátélepítést tehát pásztás vagy tányéros talajelőkészítésnek s a szükséghez mérten az alátélepítést akadályozó cserjék eltávolításának kell megelőznie. Ha az alátélepítés erdeifenyővel történik, az átalakítást a leváltandó állomány záródásának olymértékű megbontásával kezdjük, hogy az feltétlenül 0,5 alá süllyedjen, hogy evvel biztosíthassuk az erdeifenyő fejlődéséhez szükséges fény mennyiséget. A gyomfelverődés várható fokozódásából származó veszély ellensúlyozására rendszeren iskolázott csemetékkel végezzük az alátélepítést s ha-ként legalább 10 000 db csemetét használunk fel. Jól fejlett egyéves magágyi csemetét csak igen kedvező gyomviszonyok mellett használunk, a csemetemennyiség ebben az esetben minimálisan 12 500 db ha-ként.

A gyomnövényeknek az alátélepített erdeifenyő csemeték gyors és erőteljes fejlődését akadályozó gyökérversenye tehát megfelelő talajelőkészítéssel és ápolással kiküszöbölhető. Evvel szemben a csemeték fejlődését erősen gátolhatja az a körülmény, hogy az ernyőző állomány nem engedi a csemetékhez jutni azt a fény mennyiséget, amely optimális fejlődésükhöz szükséges. Erdeifenyő alátélepítéséről lévén szó, nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy erdőgazdaságunk klimatikus viszonyai között a leváltandó állomány árnyalására nem a csemetéknek a túl nagy intenzitású besugárzás elleni védelme szempontjából van szükség, hanem a talaj túlzott elgyomosodásának meggátolása céljából; a záródásbontás mérvének elbírálásánál tehát a legfőbb szempont, hogy az csak olymértékű legyen, hogy annak következményeként erős gyomfelverődés ne következhesse be, ugyanakkor azonban elég erős legyen ahhoz, hogy az erdeifenyő csemeték megmaradásához és egyelőre mérsékelt fejlődéséhez elegendő fényt biztosítson. 3—5 éven túl azonban a leváltandó állomány semmiesetre sem tartható számottevő záródásban, sőt ez időn belül célszerű az állomány teljes eltávolítása, az alátélepített erdeifenyő csemetéket ugyanis ebben a korban az erősödő gyomnövényzet már nem veszélyezteti, az ernyőző állomány tartós árnyékolása alatt azonban elnyurgulnak, elcsenevésznek. Az illető termőhelynek legmegfelelőbb árnyattűrő lombfajoknak (gyertyán, juhar, hárs) az erdeifenyő-alátélepítés hézagaiba történő elegyítéséről még a leváltandó állomány fennállása időszakában gondoskodunk.

Hegyvidéki erdészetünk területén igen meggyőző példáit láthatjuk annak, *menynyivel előnyösebb az alátélepítéssel történő átalakítás* a tarvágásos átalakítással szemben. Régi, erősen elgyomosodott tarvágásban gondos talajelőkészítéssel végzett erdeifenyő ültetések ismételt pótlások és állandó költséges ápolás ellenére mind megmaradási százalék, mind növekedési erély szempontjából erősen elmaradnak a közvetlen szomszédságukban található, náluknál fiatalabb, csak kevés ápolásra szorult, megfelelő időben felszabadított erdeifenyő alátélepítések mögött. A különbség kizárólagos oka a tarvágott területen elhatalmasodott gyomnövényzet okozta erős gyökérversenye.

Rosszul felújult, elgyomosodott, fiatal, rontott cserállományaink átalakítását ugyancsak a meglévő állomány védelme alatt hajtjuk végre. A felburjánzott sarjakat és cserjéket csak olymértékben távolítjuk el, illetve ritkítjuk meg, hogy az alátélepítés munkáját ne akadályozzák s a betelepített csemeték elegendő világossághoz jussanak, ne szenvedjenek a sarjak és cserjék nyomásától. Az erdősítés csak igen kedvező viszonyok között végezzük maggal, vagy egyéves magágyi csemetével; a gyomveszély elhárítása s az ápolási költségek csökkentése érdekében általában kétéves magágyi, illetve egyéves iskolázott csemetét használunk akár lomb, akár fenyő csemetéről van szó. Feltétlenül szükséges, hogy a rendszerint zárt gyeptakarót akár pásztás, akár tányéros talajelőkészítéssel eltávolítsuk, hogy a lágyszárú gyomnövények gyökérversenyeitől a beültetendő csemetéket megmentsük s a későbbi ápolási munkákat könnyebbé, eredményesebbé és olcsóbbá tegyük.

A nagyon rosszul záródott, ligetekkel tarkított fiatal cseréseket a csersarj- és cserjecsoportok kiritkításával tesszük alkalmassá az alátélepitésre. Az ily módon előkészített területen a gyepszintnek már említett pásztás vagy tányéros eltávolítása után végezzük el a jólfejtett, erős lomb- és fenyő-csemeték minél sűrűbb hálózatu ültetését.

A csersarjaktól és cserjéktől teljesen elborított területeken az átalakítást az előbb említett ernyős megbontás helyett újabban az úgynevezett *kulisszás megbontással* végezzük. Ennek lényege, hogy a sűrűségbe keletnyugati irányban a fiatalos magasságával egyenlő szélességű pásztákat vágunk. A pásztákban a jövő állományába beilleszthető állományalkotó és elegy fafajok életképes, állékony, magrólkelt egyedeit meg hagyjuk, a cserjéket azonban teljesen eltávolítjuk. Az egyes pászták között *Roller* Kálmán javaslata szerint 1 méter széles, a levegőjárás előmozdítása érdekében gyengén megritkított s ezenkívül 6—10 m-ként sakktablaszerű elosztással 1—2 m hosszban teljesen kivágott kulissza hagyandó meg. *Jablánczy* Sándor szerint a kulisszák optimális szélessége: legfeljebb 1 m-rel keskenyebb a kivágott pászta szélességénél s a sűrűség eredeti állapotában, ritkítás nélkül hagyandó meg. A kulisszák célja: a pásztákba tányéros vagy pásztás talajelőkészítés után betelepített magvetés, illetőleg csemeteültetés részére a megfelelő mikroklima biztosítása. A kulisszáknak *Roller* Kálmán által ajánlott áttörése hőkatanok esetleges keletkezésének megakadályozását célozza.

Mindkét eljárásánál *rendkívül fontos a gyomnövényeknek a kellő időben és megfelelő módon végrehajtott ápolással történő fékentartása*. Az ápolások elhanyagolása olymértvű elgyomosodásra vezethet, amely alátélepitésünket egy-két éven belül teljesen elfojtja.

Az ernyős és kulisszás megbontáson alapuló alátélepités az a két eljárási módozat, amellyel fiatal, rontott csereseink átalakítását végrehajtjuk. Nem lehet céloom bővebben kitérni azon változatokra, amelyek a mindenkori adottságok következményeként némi eltérést eredményezhetnek az ismertetett elvektől, mert evvel túlságosan elkalandoznának a rontott erdők átalakításának fogalmi körébe. Ismételten hangsúlyoznom kell azonban, hogy *csereseink átalakításánál* — akár vágásérett, akár fiatal rontott cseresek átalakításáról van szó, — *mindenkor kerüljük a tarvágást* s az átalakítást a leváltandó állomány védelme alatt alátélepitéssel hajtsuk végre. Ennek szükségességére tanít és figyelmeztet bennünket állandóan az a sok rontott erdő, amely a múlt helytelen gazdálkodásának szomorú emléke és terhes hagyatékaként ránkmaradt s amelyeknek átalakítása a jelen és jövő erdészgenerációjának nem könnyű, de annál érdekesebb feladata.

Csereseink átalakítása terén eddig elért kezdeti eredményeink arra a reményre jogosítanak, hogy az általunk követett eljárások helyesek és alkalmasak arra, hogy a magunk elé tűzött célt: a több és értékeesebb faanyag termelést a leggyorsabban és eredményeiben a lehető legtökéletesebben elérjük. Ezek az eredmények aktívan fogják szolgálni a magyar erdőgazdálkodás fejlesztését, minden hivatását szerető erdész-szakembernek legfőbb törekvését.

Megjelent az

Erdészeti Kutatások

ezévi első száma (Az ERTI közleményei)

A TARTALOMBÓL:

Bánky Gyula: A Mátra állományainak megjavítása

Koltay György: Nyárállományok ápolása

Majer Antal: A Vértes-hegység erdőművelésének
alapkérdései

Papp László: Csemetekerti aljtrágyázásra vonatkozó
kísérletek

Partos Gyula: A tölgycsemeték gyökéralávágása

Az OEF Kollégiumának határozata

az erdőgazdaságok, fűrész- és lemezipari, valamint egyéb erdészeti vállalatok

II. negyedévi tervteljesítéséről.

Az Országos Erdészeti Főigazgatóság Kollégiuma augusztus 16-án megtárgyalta az erdőgazdaságok, fűrész- és lemezipari, valamint egyéb erdészeti vállalatok 1955. II. negyedévi tervteljesítését és a következőket állapította meg:

A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége márciusi határozatai alapján a veszteségmentes gazdálkodásért indított mozgalom a Főigazgatóság egész területére kiterjedt és eredményeként a most lezárt negyedév végén már számottevő gazdasági sikerek születtek. A Főigazgatóság 1955. I. félévét nyereséggel zárta; a tervhez és az elmúlt év azonos időszakához viszonyítva számottevő eredményjavulást ért el. Az eredményjavulást döntően a mennyiségi, minőségi és termelékenységi tervek túlteljesítése alapozta meg, amit nagyban elősegített a terület egészére kiterjedt munkaverseny. A javulás mind az erdőgazdaságokban, mind a fűrész-lemezipari és egyéb vállalatoknál egyaránt mutatkozik. Az elért eredmények mellett azonban még most is jelentős számban találhatók gazdálkodási hibák. Ilyenek pl. az erdőgazdaságoknál az egyes faválasztékokban mutatkozó lemaradás, a gépeknek és fogatoknak javuló, de még ma sem megfelelő kihasználása, a béreknél és egyéb termelési költségeknél megtört lazaságok; a fűrész- és lemezipari vállalatoknál az értékesítési feladatokról eltérő termelés; az Erdőgazdasági Építőipari Vállalatnál az anyagellátás tervszerűtlensége; az Erdőgazdasági Szállító Vállalatnál a raksúly-kihasználás hibái. E hibák felszámolása a veszteségmentes gazdálkodás megteremtésének elengedhetetlen előfeltételei.

Az elért eredmények kiharcolásában élenjáró erdőgazdaságok és vállalatok közül a Kollégium a budapesti, keletbükki, magasbakonyi, északkiskunsági, kislalföldi erdőgazdaságokat, a Nyugatmagyarországi Fűrészeket, Furnír- és Lemezmuveket, valamint az Erdőkémia Vállalatot éltetem címmel tüntette ki. A termelési, értékesítési és önköltségcsökkentési tervek teljesítésében lemaradt erdőgazdaságok és vállalatok közül pedig a keszthelyi, borszönyi és középsomogyi erdőgazdaságoknak, valamint a Budapesti Fűrészeknek elrendelte szigorú beszámoltatását. Megállapította a Kollégium, hogy az erdőgazdaságok és vállalatok eredményének elérésében jelentős része van az Országos Erdészeti Főigazgatóság főosztályainak, kiváltképpen az Erdőgazdasági, valamint a Faipari főosztálynak. A Faipari főosztály vezetőjének figyelmét a Kollégium felhívta, hogy a faipari vállalatok munkájának további megjavítása érdekében a főosztály munkáját úgy irányítsa, hogy a vállalatok segítése mellett fokozottabb gondot fordítson azok szigorú ellenőrzésére. Az ellenőrzés terjedjen ki a termelési feladatok végrehajtása mellett a beruházás, felújítás, gömbfa-gazdálkodás, értékesítés, stb. kérdéseire, általában a vállalatok egész tevékenységére.

Az 1954/55. gazdasági év sikeres befejezésének előmozdítása és a fennálló hiányosságok mielőbbi kiküszöbölése érdekében a Kollégium elrendelte: az erdőművelésben kiválóan magas eredményjavulást elért erdőgazdaságokban az erdőművelési munkák elszámolásának helyszíni ellenőrzését; a rakásolt ága kérdésének megvizsgálását; a cserszömörce és gubacs begyűjtési terv teljesítése, illetőleg túlteljesítés érdekében szükséges intézkedések megtételét; a felújítási tervek rendkívül alacsony teljesítése okainak kivizsgálását. Határozatot hozott a nőtt szőlőkaró termelésben mutatkozó lemaradás behozása érdekében; a vágásterületek határai, valamint a természetes felújítógazások és gyérítések törzsenkénti kijelölésének biztosítására. Intézkedésre hívta fel a Faipari főosztályt annak érdekében, hogy a fűrész- és lemezipari tervekben engedélyezett gömbfa-felhasználás mértékét éves viszonylatban ne lépje túl. Végül vizsgálatot rendelt el a raktározási helyeken belüli felesleges készletmozgatás kérdésében.

Felhívta a Kollégium a főigazgatóság főosztályait, az erdőgazdaságokat és az erdészeti vállalatokat, folytassák tovább az eddigiekhez hasonló lelkesedéssel a veszteségmentes gazdálkodásért indított harcot, s közben fokozottabb mértékben terjeszték ki figyelmüket az erdőgazdaság és faipar fejlesztésének valamennyi alapvető célkitűzésére.

S O M M A I R E

<i>B. Keresztesi</i> : La sylviculture à l'Exposition Nationale d'Agriculture	345
<i>A. Kollányi</i> : L'exécution de l'arrêté de développement chez l'ancienne économie forestière Pestvidék	359
<i>P. Orth</i> : Les problèmes de développement forestier de l'économie forestière Dél-Zala	364
<i>B. Gyarmati et Gy. Jándi</i> : La protection du matériau bois	367
<i>Gy. Józsa</i> : Économie de bois en relation avec la réparation des véhicules de chemin de fer	371
<i>A. Benedek</i> : Quelques problèmes de l'augmentation de la valeur de production	375
<i>J. Kossow</i> : Les problèmes de la transformation de nos chenaies chevelues ..	379

En couverture : *La halle de la sylviculture à l'Exposition Nationale d'Agriculture*

En reverse : *La nouvelle locomotive à tender pour voie étroite construite par l'usine MÁVAG passe le pont Mélyvölgy du chemin de fer Lillafüred* (Photo d'István Michalovszky, cette photographie remporta le premier prix dans la deuxième part du concours photographique „Dix ans de la sylviculture hongroise“).

AZ ERDŐ — Az Országos Erdészeti Egyesület kiadványa.

Felelős szerkesztő: KERESZTESI BÉLA, a mezőgazdasági tudományok kandidátusa.

Szerkesztőbizottság: BABOS IMRE a mezőgazdasági tudományok doktora, JABLÁNCZY SÁNDOR a mezőgazdasági tudományok kandidátusa, KÁLDY JÓZSEF, KOCSÁRDI KÁROLY, LÁDY GÉZA, MADAS ANDRÁS, PÁRIS JÁNOS, SALI EMIL, TÖMPE ISTVÁN.

A szerkesztő helyettese: JEROME RENÉ. Technikai szerkesztő: ÁKOS LÁSZLÓ.

Felelős kiadó: A Mezőgazdasági Könyv- és Folyóíratkiadó Vállalat igazgatója.

Szerkesztőség: Budapest, V., Kossuth Lajos tér 11. Országos Erdészeti Főigazgatóság.

Kiadóhivatal: Budapest, V., Beloiannisz utca 8. Telefon: 111-253. MNB. fiókszám: 46.

Megjelent 1450 példányban. Előfizetési ára egy évre: 60 Ft, félévre 30 Ft. Megjelenik minden hónapban. Felelős kiadó: A Mezőgazdasági Könyv- és Folyóíratkiadó Vállalat igazgatója.

31241-689/2 - Révai-nyomda, Budapest, V., Vadász utca 16. (Felelős: Nyáry Dezső.)

